

ИВАН ОВЧАРОВ

ЕСКИЗ

Пролетта е дошла.

Пали слънцето свещи
наместо жила...
Нещо още си тръгва
на пръсти...
И душата се кръсти!
Душа,
пролетта е дошла!

Пролетта –
звук, за който си бил оглушал.
Цяла зима –
тъги и задръстено!

А душата се кръсти!
Душа!...
Пролетта е дошла...

Пролетта!

ДАНКА СТОЯНОВА

НЯКОИ МАЛКО ИЗВЕСТНИ ФАКТИ

Относно приноса на българското опълчение в Руско-турската освободителна война (1877-1878 г.)

Повече от 130 години българската историография поради различни причини, остава длъжник относно приноса на българското опълчение за успешния изход на тази забележителна война.

Бойният път и героизмът на Българското опълчение от 1877-1878г. са записани със златни букви в нашата история. Опълчението продължава бойните традиции и високия дух на хайдутите и четници, героизма и славата на априлци от 1876 г.

Идеята за българското опълчение се ражда още през 1876 г. Известният панславист генерал Ростислав Фадеев през време на Априлското въстание прави **първото** предложение за създаване

АНГЕЛ ДЮЛГЕРОВ

ВАРНЕНСКАТА ЛИТЕРАТУРА – ОТБЛИЗО (III)

Продължение от бр.2

Петър Доков, есеист, социолог, журналист, литературен компаративист – в “**Думи на кръст**” писателят изследва, възпитава и доколкото може, обяснява своя метод, когато настоява, че не трябва да се прави различие между това, което казваш на приятелите си, и това, какво споделяш на своята муза. Да се атакува непрестанно комплексът власт/истина, това е ницшеанският императив на Фуко. Някъде тук се ситируа загадъчното понятие за “паресия” (Никола Георгиев) – рисковото казване на истината, което никога не се отлага в процедури, институции, дисциплинарни практики и т. н. (истината като акт, не като правило).

“Думи на кръст” е концептуална книга за въпросите и илюзииите,

които човек има към Бога, живота, справедливостта; за вярата, “приказните мечти” и “лудата любов”, за нашенските кривици и опустялото поле на духовността. Познанието, че всичко е еднакво и в същия момент различно, не носи утешение и милост за Петър Доков, а само прелива тъгата в него. Дали пък в суматохата около оцеляването не е забравил една своя твърде важна максима: дори бегъл поглед около нас ще ни покаже – лошотията си пробива път много по-лесно от добротата. Тя е свързана с разруха, с развала и упадък, за тази дейност особени усилия не са необходими.

Но освен да “разтърсва”, знайно е, че изкуството в същото време сближава, предполага постоян

На стр. 4

100 години от началото на Балканските войни. Ген. Тодор Кантарджиев – герой от Балканските и от I световна война

АНТОЛОГИЯ „МАНУСКРИПТ-КИЛ“ МАЛИНА ТОМОВА

ТРИПТИХ

Смах през сълзи

Още от приказките свикнах –
злото не го е затрогнал никой.
Гълтам си сълзите, правя се на
юначна,
срещна ли лошата, страшната фея
(тя се опитва да ме разплаче,
а аз се мъча да я разсмея!)

Жизнен опит

Две възрасти опитаха съм вече,
бих казала: горчиво битие.
Каквато да е старостта на вкус,
дано не ме отминете тая чаша...
и, господи, дано не се уплаша,
когато ми я поднесе за първи път
змиичето,
съдържателят на нощната аптека.

Послеслов

Домоуправители и земни жители,
моя последен въпрос
ще простите ли:
ако тук безприютно душата умира,
къде е ключът
за небесната ѝ квартира?

Стих из сборника
Две възрасти опитаха съм вече –
злото не го е затрогнал никой.
Гълтам си сълзите, правя се на юначна,
срещна ли лошата, страшната фея,
тя се опитва да ме разплаче,
а аз се мъча да я разсмея!)

Жизнен опит
Две възрасти опитаха съм вече,
бих казала: горчиво битие.
Каквато да е старостта на вкус,
дано не ме отминете тая чаша...
и, господи, дано не се уплаша,
когато ми я поднесе за първи път
змиичето,
съдържателят на нощната аптека.

Послеслов
Домоуправители и земни жители,
моя последен въпрос
ще простите ли:
ако тук безприютно душата умира,
къде е ключът
за небесната ѝ квартира?

МАРИЦА ГЪРДЕВА

РЕКЛАМАТА

Актуалните послания в статиите на Сирак Скитник

говия и конкуренция.

Този кратък исторически преглед ни показва, че когато Сирак Скитник започва да анализира феномена на рекламата, в периода между двете световни войни, тя не е в процес на зародиш, а в етап на бурно развитие. В този период се налага коренна промяна в рекламата, като фалшивите послания се заменят от добре подготвени и провеждани рекламни кампании, обръща се

внимание на цялостния рекламен стил. Настъпва ерата на продажбения маркетинг, при който всеки производител се стреми да реализира продажби, чрез демонстрации, дегустации, отстъпки в цената и други. Рекламодателите и рекламните агенции осъзнават необходимостта от научен подход при организиране на рекламните дейности и това налага тя да се преподава като научна дисциплина в най-елитните университети – Харвард, Сорбоната и други. Организиран се конгреси, изложби

На стр. 9

Рекламата получава „лепящ старт“ след 1438 година, когато Гутенберг открива книгопечатането. Много скоро се получават първите печатни листовки, каталози и афиши. През 1630 година в Париж, Франция е създадена първата рекламна агенция и пак там през 1631г. се появява първата весникарска обява. През периода на капитализма и най-вече след Великата френска революция, рекламата се превръща все повече в свързващо звено между продавача и купувача, без което трудно се прониква на пазара в условията на свободна тър-

КУЛТУРЕН КАЛЕЙДОСКОП

СДРУЖЕНИЕ НА ПИСАТЕЛИТЕ – ВАРНА

И през месец април всеки петък от седмицата (без 13 април – Разпети петък) продължава творческата дейност на членове и гости на Сдружението. Мероприятията са с начален час 18,00 в дома на Сдружението на ул. „Крали Марко“ №11. Входът е свободен. Заповядайте!

ЕВРОПЕЙСКИ МУЗИКАЛЕН ФЕСТИВАЛ ВЪВ ВАРНА

От 22 март до 4 май организаторите от агенция „Елит мюзик“ и „Кантус Фирмус“ предлатат на варненската публика високи образци на класическа и съвременна музика в рамките на 9-ото издание на Европейския музикален фестивал - Варна 2012.

Специалният фокус на феста е world музиката. Спазва се традицията да се свързват интересни проекти с ярки имена.

Откриването в Драматичен театър „Стоян Бъчваров“ ще бъде с “World orchestra” на Гжеж Пиотровски. Полският саксофонист и диригент е създал формация, която прави авторска музика с традиционните инструменти на различни култури, с уникални изпълнители, впитайки в едно етно, поп и джаз. Голямото българско име в проекта е Теодосий Спасов. Негови партньори на сцената ще бъдат уникалната норвежка певица Рут Вилхелмине Майер, Марсел Комендат – цимбал, Роберт Люти – перкусии и още звезди на world жанра заедно със струнен състав на варненската опера.

Фестивалът продължава със „Софийски солисти“ под диригентството на Пламен Джуров. Изискано камерно преживяване ще предложат Джанмария Бонино от Италия и Тодор Петров на 10 април в Градската художествена галерия.

Сонати от Моцарт, Бетовен и Франк ще прозвучат на 12 април. Последният концерт от фестивала - „Hello Broadway“ от цикъла „Музиката на Америка“ е на 4 май в Драматичния театър. В него любимецът на публиката - тенорът Орлин Горанов ще си партнира със сопраното Даниела Димова.

ВЕЛИКДЕНСКИ ФЕСТИВАЛИ УТВЪРЖДАВАТ НОВИ АРТИСТИЧНИ ИМЕНА

Варненската опера и Драматичния театър „Стоян Бъчваров“ организират и т.г. преди Великден тържества на изкуството. Великденският музикален фестивал ще се проведе за 13-ти път.

Сред по-интересните заглавия, подготвени в тазгодишния Великденски музикален фестивал са мюзикълът „Магьосникът от Оз“ от Харолд Арлън, оперите „Кармен“ и „Трубадур“, както и премиерата на „Севилския бръснар“. Акцент е оперната гала, посветена на 125 г. от рождението на Петър Райчев, основател на Варненската опе-

ра. Друг връх в листата с музикални звезди е присъствието на диригента Светослав Борисов. За втора поредна година ще се проведат и варненските „Великденски театрални седмици“. Сред по интересните заглавия, които се открояват в афиша на драмата

са „Гледна точка или ръбовете на кръга“, „Американска рулетка“, „Дон Жуан или любовта към геометрията“, както и премиерната постановка „Гленгъри Глен Рос“. За първи път се осъществява и копродукция на НАТФИЗ и ТМПП-Варна. Пореден успех за театралите е представянето на „Ричард III“ в столичния театър „София“.

РЕЖИСЬОР ОТ НАЦИОНАЛНА ВЕЛИЧИНА ВЛИЗА В ДРАМАТА

Професор Пламен Марков е новият главен режисьор на Драматичния театър „Стоян Бъчваров“. Назначаването му е одобрено и прието от художествения съвет на театъра. Той вече е член на екипа. Това е завоевание както за театъра, така и за варненската културна общност.

Политиката да се привличат млади кадри продължава в операта и драмата. Публиката ще се радва на таланта на актрисата Савина Бързева и Силвия Ангелова.

В ХУДОЖЕСТВЕНИЯ МУЗЕЙ “ГЕОРГИ ВЕЛЧЕВ” ОЖИВЯВА ОТВЪДНОТО

Приятели, съмишленици, почитатели и млади хора, не срещнали художника Панайот Минев, се докосват до неговите картини

Изложба живопис in memoriam бе открита в художествения музей “Георги Велчев”. Спазена бе традицията на всяко 9-о число от месеца да се представя нова експозиция, имената на авторите да впечатляват, да се откриват и преоткриват художници, както и да не се забравят тръгналите вече към други измерения.

С уважение, топли спомени, реалистични разкази творци, приятели разказаха за един човек, тръгнал си внезапно и рано

от видимия свят, през миналата година.

Панайот Минев е завършил специалност „Живопис“ в Националната художествена академия. Визитката му, която може да си види във виртуалното пространство, не съдържа подроб-

ности. Лаконична е. Но зад краткостта се крие експресия, която зрителите могат да се докоснат до личност, която прави нещо уникално.

Впечатлява началото на експозицията. В 12 платна Минев, който бе свързан с вярата, с Църквата, със списание „Амвон“, представя във визия цялата господня молитва. „Отче наш“ в картини, проследяващи и разкриващи текста. Сякаш от далечни пространства, невидими, духовни, този художник, автор, човек ни приканва да обърнем поглед от лъскавото или окаляно материално към вникване в междуличностните отношения, в тайните на битието и небитието.

Минев винаги е бил последователен срещу беззаконието, глупостта, репресивните порядки. Основната му характеристика е непримиримост със статуквото.

Творчеството му е зона, защитена от комерсия, кич, реклама и пошлост.

„АРХИТЕКТКИТЕ РИСУВАТ ПО-ДОБРЕ“ – ДАМСКО ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО ПРЕЗ ЖЕНСКИЯ МЕСЕЦ

Изложба под наслов „АрхитектКите рисуват ПО-добре“, посветена на жените архитекти, с куратор д-р арх. Станчо Веков, изтъква Дома на архитекта във Варна. До края на март могат да се видят творческите пристрастия на варненски архитекти.

Участват архитектки от различни поколения. Любопитно е за познанството със студентка по архитектура в някогашния Държавен университет във Варна през 1947 г. Най-младата участничка е студентка във ВСУ „Черноризец Храбър“. Авторки на изложбата са Ангелина Делкова, Ваня Караджова, Десислава Христова, Здравка Нейчева, Емилия

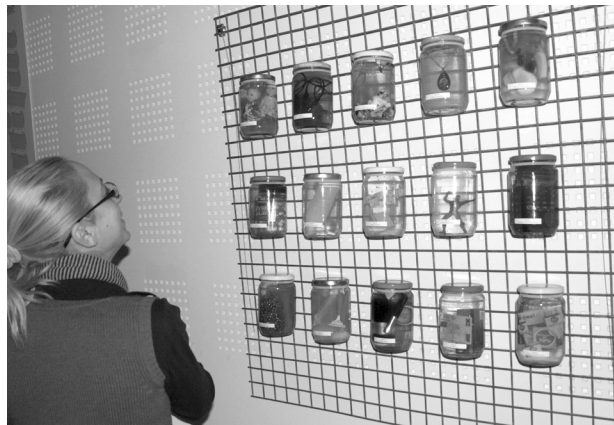
Рашева, Мария Пеева, Пенка Георгиева и Росица Буцева.

Акварелът обединява повечето творби. Друго, което издава пристрастията на архитектките е колоритът. Виждаме и работи, изпълнени с пастел, маслени бои, смесена техника, графика и дори малка пластика. Докато акварелите на Десислава Христова впечатляват с артистична смелост, портретите на изявена художничка като Здравка Нейчева се докосват до дълбините на човешката душа. Лиричните цветя на Емилия Рашева, послужили за плакат на изложбата внушават лекота и съзерцателност, а в смесените техники на Ваня Караджова се долавя стремеж към по-плътнo усвояване на една пластичност, толкова характерна за нейната интересна архитектура.

„НЕОХРАНЯЕМА ЗОНА“ В “ГРАФИТ”

Проектът, представен в най-новата варненска галерия “Графит”, има 10-годишна традиция. Началото е камерна експозиция в приятелски кръг. Развитието е с участието на артисти от национален мащаб и богат международен опит. Графичният дизайн е структурираща ос, около която се формира мускулната маса от фотография, илюстрация, типография, анимация, авторско видео, живопис и инсталация. Участниците са представители на поне три поколения артисти и дизайнери от Гаро Кешишян и Мария Зафиркова, през уважаваните Кокимото и Йордан Желев до дебюта на Камен Горанов и Биляна Рубинова.

За пореден път бяха връчени “Отличителните знаци Сталкер” за 2011 година. “Трапезария за об-

мен на знания” – работни срещи обогатиха поредното творческо предизвикателство.

ТАТИНА МЛАДЕНОВА

КОНКУРСИ

КОНКУРС ЗА РАЗКАЗ НА ТЕМА „СЪВРЕМЕНОТО БЪЛГАРСКО СЕЛО“

Дом-паметник „Елин Пелин“ - с. Байлово и РА „Пепеляшка А7“ организират конкурс за разказ на тема „Съвременното българско село“

- 1) Жанровата насоченост на разказа - към живота и проблемите в съвременното българско село.
- 2) Всеки автор има право на не повече от три разказа. Предаването на повече ще води до дисквалификация на автора и всичките му творби.
- 3) В конкурса могат да участват ученици и възрастни без ограничение на възрастта.
- 4) За разказа:

* допустимата дължина е **до 7500 думи**.

* разказите трябва да се предават във формати .doc, като приложение към мейла или напечатан на пишеща машина. Няма да се приемат разкази, изпратени в основната част на мейла като директен текст или в други файлови формати.

* разказите трябва да са написани на шрифт Times New Roman, 12 pt., подравнени двустранно (justified), с

единична разрядка, за да изглеждат еднакво.

* заглавията на файловете трябва да са на латиница; такива на кирилица няма да се приемат.

* не пишете имената си никъде във файла или в името му, достатъчно е да ги има в мейла. За участниците, които ще използват пишеща машина, трябва да напишат името си в отделен запечатан плик, поставен в плика с творбата си.

5) Разказите не бива да са били публикувани никъде в Интернет или на хартия, или ако са били, да е било анонимно.

6) Разказите не трябва да са част от серия или да изискват журито да е чело други творби, за да ги възприеме и оцени напълно. Всеки един трябва да е самостоятелна завършена творба сам по себе си.

Разказите изпращайте на g.pavlov@abv.bg; annazcvetkova@abv.bg; ili.ilieva.87@abv.bg или адрес: Дом-паметник „Елин Пелин“ - с. Байлово, София- област, п.к. 2133 - За Конкурса „Съвременното българско село“. **Срокът за изпращане на разказите е до 31.03.2012 г. Резултатите ще бъдат обявени на 10.06.2012 г.**

Наградите ще са парични. Спечелилът първо място ще получи 150 лв, второ място - 100 лв, а за трето място - 50 лв.

ПОКАНА ЗА ШЕСТИ ФЕСТИВАЛ НА ИЗКУСТВАТА

Поредното издание на събитието ще се състои между 6-ти и 9-ти септември 2012 г. в с. Габровци, общ. Велико Търново (до Килифарево). Форматът е любителски, няма състезателен характер и е на свободна тема в няколко секции - за **фотография, живопис, приложно изкуство, музика и литература**.

Може да се участва с фотографии, картини (графики), стихотворения или музикални изпълнения (от типа „поет с китара“, с инструмент по желание, евентуално с акомпанимент от група и пр.) или в няколко секции едновременно. Ще бъдат предоставени инструменти за „стандартна“ група - китари, бас, барабани, синтезатор.

Желателно е записването да стане до края на м. март. Самите творби се изпращат до 15 август.

Контакти с отговорниците, които ще направят селекция на участниците:

1. Фотография - Георги Миланов. georgi.milanov@abv.bg
2. Картини и приложно изкуство - Васил Николов - vnikolo@abv.bg
3. Музика - Ивайло Чантов - chantoff@gmail.com
4. Литература - Ивайло Радев - vir_bulgaricus@abv.bg

Продължение от миналия брой

КИРИЛ ГЕОРГИЕВ

МИНКО НИКОЛОВ

Роден през 1929 г. в град Троян. Завършва българска филология в Софийския университет. Защиства докторат върху творчеството на Христо Смирненски. Учен, литературен критик и историк. Чете лекции в Хумболтовия университет в Берлин. Работи в института по литература към БАН, като разработва философски новите явления в западноевропейската литература. Проучва творчеството на Антон Страшимиров и на Христо Ясенев, както и на писатели, творили през социализма – Блага Димитрова и Радой Ралин, които казват, че се е самоубил на 31.12.1966 г. заради системата.

Може и така да е, но умните писатели не казват приживе коя е причината, за да си отидат от този свят.

РОСЕН БОСЕВ

Не съм виждал Росен Босев, въпреки че сме връсници и по едно и също време печатахме: аз стихове, той разкази в централния печат. Знаех, че е син на детския писател Асен Босев и Росица Манолова. Помня като го избраха за шеф на Националния клуб на младата художествено-творческа интелигенция. Беше и директор на издателство „Народна младеж“. Беше млад и умен и всичките тези постове ги заслужи като талантлив писател.

През 1971 г., двадесет и пет

годишен се жени за красивата студентка във ВИТИЗ Анета Сотирова. И тук, както при Яворов и Лора, красотата и талантът заживяват под щастлива звезда. Но след три години звездата угасва и всеки търси своя път – Анета – Мелпомена, а Росен – в бохемския живот на писател.

През 1974 г. Росен заживява с художничката Милена Йоич, но тя иска да си остане снаха на земеделските величия Трайкови и отказва брак и дете от него... След година той се жени за актрисата Елена Димитрова и през 1983 г. има син, когото кръщава също Росен. Но и с нея не живее дълго.

Росен Босев се самоубива на 18 януари 1988 г. Хвърля се от шестия етаж на бащиния апартамент. Тук едва ли има намеса на Лори (така наричам всички фатални жени).

Искам да напиша няколко реда и за майката на Росен – Росица Манолова – Босева. Това е същото момиче, което е обичал антифашистът Антон Попов. През 1942 г. преди разстрела му в Гарнизонното стрелбище в София, тя се венчава с осъдения на смърт поет, приятел на Вапцаров, като по този начин иска да го спаси. Повече не чух за Росица нищо, години.

В гр. Сандански, където съм роден и завършил гимназия, бя-

хмехме съседи със сестрата на Антон Попов – Роза Попова (Смилянова по мъж). Помня, че при нея почина майка ѝ Велика, която погребвахме с почести, като майка-героиня. Та, Роза Попова имаше дъщеря Камелия, с която израснахме и завършихме гимназия в Сандански. И, въпреки че бе дете на активни борци, без привилегия бе приета и завърши българска филология. И след това се самоуби... И досега не зная причината.

И питам често: „Боже, защо умните хора се самоубиват?“

ФИКРИ ШУКРИЕВ

За Фикри Шукриев чух след самоубийството му. По време на Възродителния процес слага край на живота си. Работил в Девненската низина. После прочетох негови стихотворения в колективната стихосбирка „Девненско ято“. След смъртта му бе издадена книгата му „Търся ви насън“. За съжаление и той бе приет в Съюза на самоубилите се писатели.

НИКОЛА РАКИТИН

Никола Ракитин е роден през 1885 г. Завършва славянска филология през 1908 г. Бил е учител, директор на музей. Написва приживе прекрасната стихосбирка „Размирни години“. Един от неж-

ните поети наред с Н. Лилиев.

Не успява да се пребори със злобата, омразата и бедността, и през 1934 г. се хвърля под влака в тунел №3 в Искърското дефиле. За по-сигурно. Остава жена и три деца. През 1946 г. посмъртно са отпечатани два тома със стихотворения, поеми и легенди.

И тогава, и сега управляващата върхушка не е мислила за талантливите писатели. Колко от тези автори умират в старчески домове? Елисавета Багряна, Александър Геров... А за Коледа някой министър се сеща да им поднесе своето уважение...

ДИМИТЪР БОЯДЖИЕВ

Живял от 1880 г. до 1911 г. Малко знаем за него. Тридесет и една годишен той слага край на живота си. Неговите съвременници Яворов, Трифон Кунев, Александър Божинов не казват причината за кончината му. Имало догадки, но вече е късно да стигнем до истината. Интересно е, че приживе не издава стихосбирка. Чак през 1927 г. Елин Пелин помага за издаването на такава. Да, и след сто години Димитър Бояджиев е поет, а ние натрупахме по няколко книги и... живи ни забравиха.

ПЕТЯ ДУБАРОВА
и ВЕСЕЛИН АНДРЕЕВ

Тук звучи един любовен ро-

манс между едно седемнадесетгодишно момиче и един възрастен поет. Този романтик се влюбва в момичето... след смъртта му. Влюбва се по-точно в неговия дух. Написва книга за Петя Дубарова и си мечтае след смъртта си да я срещне в Рая...

Петя Дубарова се отравя съвсем млада, като за последните си десет години написва много стихотворения и разкази. Навлиза смело в литературата с помощта на Григор Ленков, Христо Фотев, Георги Константинов. Както казваме: „На умните Господ им помага.“

Той, партизанският поет, когото изучавахме в гимназията и знаехме наизуст стихотворенията за Сашка и Антон, при идването на демокрацията решава, че може да се откаже от себе си. Да обвинява социализма и най-вече Тодор Живков. Трудно му повярвахме.

Казвам любовен романс... но продължаващ в другия сват.

Не съм спазвал никаква последователност, нито година на раждане, нито година на самоубийство. Нито кой е по-добър, нито кой е по-обичан от нас.

Спомних си стихотворението на Любомир Левчев „В страната на убитите поети“. За съжаление, в страната ни повече са самоубилите се поети. Но това е друга тема.

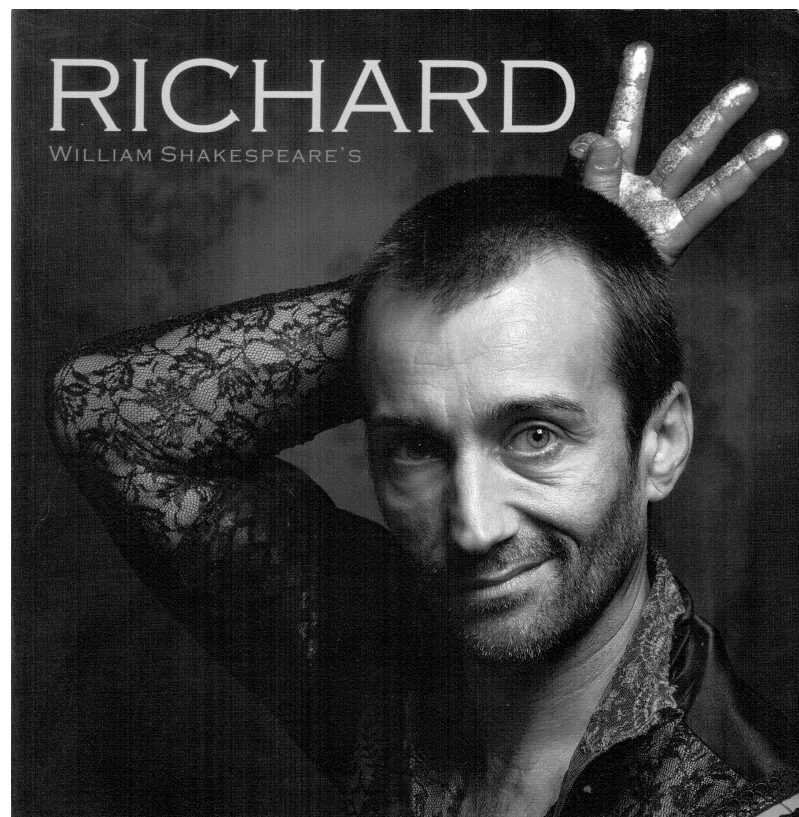
*Заглавие на стихосбирка от Андрей Германов

МАРКО ИЛИЕВ

ПОКАНА ЗА СЪОБЩНОСТ ИЛИ ПРЕДИЗВЕСТИЕ ЗА НЕЧИЯ СМЪРТ

Ричард III е събирателен образ, говорител на множество анонимни злодеи, всеки от които до определен момент, до възникналата възможност за сваляне на маската, е играл ролята на съдник на себеподобните без маски, но ролята е изиграна, а реалността е призив за излизане от анонимност и приобщаване към Говорителя до ... поредното детрониране, до поредното прикритие зад нов говорител, до поредния призив за съобщност в злодейството. Във всяко общество от преди Шекспир и след него до днешното, поканата за съобщност с намигане е била и е предизвестие за детрониране, предизвестие за нечия смърт – нравствена, физическа или политическа. На това се дължи непреходната актуалност на Шекспировия архитект, на множеството прочети през вековете, един от които е и сценичният вариант на Пламен Марков във варненския драматичен театър „Стоян Бъчаров“.

На зрителите бе показан един спектакъл на игра с маски. Като най-малко и най-рядко използвани са тези от картон. Най-масовите, всекидневно ползваните, са невидимите, маските на „нравствените добродетели“ – на прикрителството, на любовта, на съ-

пружеската вярност, на синовия дълг и братската обич, на предаността към господаря, към владетеля, към съмишленика, към избраната съобщност. Карнавал на злодеянието е натрапващия се прочит на Пламен Марков, съпроводен със стремеж за разпознаване на същинския злодей,

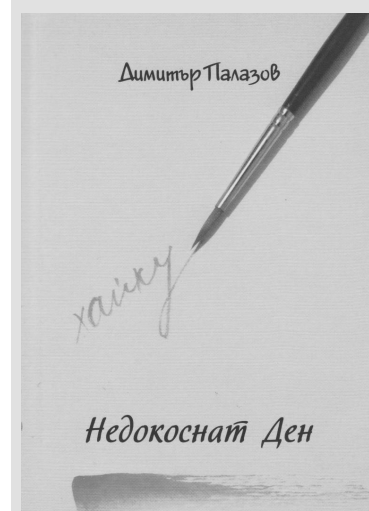
за разтоварване на претоварения образ на Ричард III от архитекта. Значителен принос за разтоварването на Ричард III и просветляване на профила му в края на спектакъла имат покровителят му, учителят му Бъкингам в блестящото изпълнение на Михаил Мутафов, майката на убития Еду-

ард IV, дукеса Йорк в изпълнението на Мария Гинкова, съпругата на детронирания крал – Елизабет в изпълнението на Веселина Михалкова. Свой дял за цялостното въздействие на спектакъла има и всеки от останалите изпълнители. Разбира се най-голяма заслуга за осъвременяване на образа на Ричард III има главният изпълнител Стоян Радев, който и в тази постановка се изявява на високо ниво.

Макар да е постигната с традиционни средства интерпретацията на Пламен Марков звучи съвременно, актуално, създава алюзия за непрекъснат рецидив на злодейството във всички възможни съобщности. Кой от всички ни е детронирал Ричард III у себе си? Въпросът е реторичен за всеки от нас. Така ми прозвуча финалът на спектакъла. Възможно е моето възприятие да е по-различно от това на режисьора, но нали в съвременната театрална практика и зрителят има право на съавторство в прочита, във вторичното концептуиране на избрани от постановчика архитект.

Добри думи според мен заслужава и олекотената, графически изчистена сценография на Мира Каланова.

КНИГОПИС

Димитър Палазов
„Недокоснат ден
(хайку – 8)“

Изд. „Български писател“,
С, 2011 г.

Вечер с две луни –
едната плува във вира,
другата ѝ свети.

* * *

Нощни светкавици.
Кой ли фотограф снима
бедното селце?

* * *

Ледени висулки
от стрехите се целят.
Всяка – дамоклев меч.

От стр. 1

нен обмен на идеи, бих казал и на “психически енергии”. Другият е и един от ключовете за разбиране на проблема за неразгаданата тайна. Отношението към другостта в днешно време за мнозина е основата за проникване отвъд интенцията, вдъхновението от различното и непознатото, от “епифанията на цялото”, извън грубия прагматизъм; това е другостта като неизвестност, а не като елементарно тъждество с разума, с опростената адекватност със себе си. Точно неизявното, неказаното, неназованото в есеистичния наратив на **Георги Венин** се свързва с основната духовна насоченост на неговата философия, устремена по нищешански към самонадмогването, към безнадеждността и далечината. Последната му книга “**Сънят на какавидата**” запалва въображението с ритъма и симетрията, ведростта и тревогата – как може да го измисли някой, роден в страна, която гледа на света през малък процепа и неизбежно го вижда тесен и враждебен. “Истинската духовност – пише още в началото авторът, – е да се вслушваш в иноверието, дори когато несъмнено вярваш в непогрешимостта на своя дух.” Любопитството е основна предпоставка за добра литература. Приел Пътя си като “своя мисия, препъни-камъните по него – като съдбоносни изпитания, потребни на Постигането”, Георги Венин вярва, че през XXI век поне отчасти ще преодолее някои дихотомии на Просвещението – между тяло и душа, материализъм и духовност.

“Сънят на какавидата” и “Не съм” (2009) представят един чудесен диптих за способността да живееш през другия, да усещаш през неговите сетива, да се вселяваш в ума на другите, да бъдеш тях една своеобразна “архетипна памет” (Иван Добчев), опит от преди опита. Преминавайки през праговете на Егото, благородството, свободата, самотата, възпитанието, капаните на словото..., авторът пристрастно свидетелства за необгледаните въпроси на една тревожна и драматична епоха, в която “няма убежище от егоизма – дори от егоизма на привързаността!” Поставяйки човека като модус на своето “сега”, авторът постъпателно реконструира неговата търпимост към раси и вери и словичното му хладнокръвие към всякакви божества; приканва ни да бъдем толерантни към чувството му за реализъм и справедливост, към презрението му спрямо празните приказки и съзнанието, че само той може да си помогне; към природната му мъдрост и спасителния хумор. Заедно с това Георги Венин е и един блестящ читател, който, правейки ни съпричастни към своите богати читателски възприятия, ни въвежда в света на своето внимателно четене, разтваря пред нас една подчертано авторска версия на големия текст, който чете. Човекът не може да е самодостатъчен, това би означавало, че го няма. Именно тук е тайната на човешкото съществуване: то доказва съществуването на нещо по-висше от човека и в това е човешкото достойнство. Човекът е същество, преодоляващо своята ограниченост, трансцендиращо към по-висшето.

Романът на **Павлина Циганчева** “**На гурбет**” е във висша степен изстрадан, отговарящ на световъзприятието на своя създател. Умението на авторката да наблюдава и отсява значимото и стойностното, онова, което се вписва в личните и надличните дискурси на времето, ѝ позволява да пренареди картината на битовото, за да достигне до по-сериозните обобщения в сферата на самоопознаването сред другите, сред чуждите, които трябва да станат свои. Всъщност “На гурбет” е и донякъде хроника на невъзможната културна интерференция. В книгата е притаена българската орис – тя е в знака на трагичното, на надмогването, но и в чувството за устойчивост, неизменност.

Макар и в наратива да се открива известна словоохотливост, претенциозност, фабулна тромовост, опасна близост до познати белетристични модели, книгата е с голям контекстуален ресурс. Бъдещият ѝ читател непременно ще достигне до усещането за пътуване назад и напред във времето, за спринтиране между измамните брегове на настоящето. И неизменният въпрос в книгите на П. Циганчева: Как откриваме смисъл

бочава кладенецът на тревогата, в който животът потъва. Законът за противодействие на задържащите сили обаче си казва думата. Естетичното отново, макар и спорадично, отново става част от културата, където етика и естетика рушат границите, които ги разделят..., отново по силата на своите вътрешни закономерности духовността бавно излиза от сянката на господстващия хаос. Още от първите страници на поетическия сборник “**Моя утрешна тъга**” читателят лесно може да бъде подведен в “гърсене по следите на изгубеното време”. Лирическият свят изглежда потънал във “въображаеми музей на субективността, който се наслаждава сама на себе си”, но в края на книгата вече открито е проблематизиран въпросът за екзистенциалния смисъл на това потъване в субективността. Новата стихосбирка на **Иван Долски** е точно и честно написана, забавна, мъдра и дръзка, без капка сентименталност. В нея поетът се интересува повече от душевното и истинското, отколкото от “красиво” поднесената реалност на пресъздадени образи от всекидневието. Несъмнено този избор предразпо-

Георги Бербенков е от ония сатирици, които направиха Варна огледалото на един стил на живот, огледало, което е запазило не само образа на артистичния вкус на личностите, които са го населявали, а и на тяхната самобитност, и което е пропито от таланта им, от хумора и експериментаторското дарование на онези, които са минали оттук. Зад игривите, на пръв поглед хумористично ангажиращи творби в “**Остроумия**”, прозират верни наблюдения върху националния характер. Богатото чувство за хумор, умението да открие тънкия детайл, който носи типичното за явлението, и да пародира типа са само част от таланта на сатирика. Изследвайки с хумор и интелигентност сложната битност на съвременния човек, Георги Бербенков откроява националните комплекси и байганьовски хитрости, разположени в сумрак и “разглеждани” с обонянието. Текстът на книгата очертава движението от ситуативния хумор към изключителната сатирична и саркастична заостреност. Така комичното подсилва обективното звучене на истината. Смешното изскача от самите жизнени ситуации, сякаш точно там,

едно развълнувано размишление върху съвременния смисъл на случилото се като продължаващо да се случва. Промяната на трансценденталната позиция у Расиев (“закопи”, “апострофи”, “кратка процедура”) има последиствие за художествената дейност: източникът на хумора вече не е и източник на поетичността и възвишеността. Избраният подход – с убийствен хумор и сатира да се бичуват низките страсти, малките човечета и ширещата се бездуховност – прави художествената му словесност атрактивна и въздействаща. Галерията от типове, населяваща тези сборници, колкото и позната да е от всекидневните политически опуси, изненадва с прекроената си перфидност на поведението, според което политическата безпринципност, жестокостта и агресията, бруталността, алчността се превръщат във философски максими на цяло едно общество. Интелектуалният и етически дестилат, който съчетава събитията и смисъла им с толкова присъщ сатиричен език целенасочено подиграва чрез стиливите грешки и оставя посланията в положение на двусмислена отвореност, което им придава сила на масирана насмешка към словото и действието и още повече към словото и бездействието в един социум, толкова любопитен, колкото и безобразен. Доскоро бяхме свикнали да гледаме към провинциалната идилия посредством бедността, дълбоката и повсеместна бедност, гарнирана с тишината на несъпротивление (“Бедни, но спокойни, бедни, но опазени от неприятностите на усилието, рисковете, неизвестността.” – Н. Георгиев). Турхан Расиев обаче изкусно преодолява традицията с постепенното си доближаване до смисъла, а това ще рече до цялата голота на “балканския ни аристократизъм” да гледаме на всяко робство като на една дълга и саморазвлекателна почивка (какво ли би казал Дядо Вазов за първите ни 20 години?!). Без да претендира да бъде етическа дисекция на настоящите нрави, словото на Турхан Расиев все повече и повече се доближава до патологическа диагноза на един “балкански случай”, в който разюздаността на нравите води до летален изход... Има и друг изход от ситуацията (Вж. “Апострофияда”) – “Напред към миналото!” Но ще трябва много, много деца за потомци!

Знам, че литературата е един вид “Пепеляшка” в бързоразвиващия се свят на високите технологии, в който живеем, и който лесно се подпада на информационно манипулиране. Закриването на литературните хоризонти и ленивата ни отдаденост на рутинната са един вид живот по инерция, неразложение на тялото-съзнание. Спрямо тази ситуация всички имаме вина и колкото по-бързо си я признаем и поискаме прошка, толкова по-скоро нашите букви отново ще “раждат светове” (Дериде). Въпреки господстващото присъствие на хаоса.

¹Чоран, Емил “Размисли за нищетата”. – В: “Самота и съдба”, *Humanitas*, Bucharest, 1991, p. 54.

²Грийн, Жюлиен. “Към Невидимото (Дневник, 1997 г.)”. Сп. “Християнство и култура”, 2011, бр. 8 (65), Есен, с. 9.

ВАРНЕНСКАТА ЛИТЕРАТУРА – ОТБЛИЗО (III)

ла на живота си – като подрежда сюжетите на случилото се или като откриваме красотата или трагизма на запомнените мигове?

В новата книга на **Дима Димитрова** “**Невидимата порта**”. Нейният у-самотен свят е метафоричен образ на концентрираното в себе си интимно личностно времепространство, на отмахването на външносветовия шум, в който нещата пребивават. С душевната си упоритост, с вярата си човекът все още може да избегне участта си, да преобрази с живец сърцето си. Словото на поетесата чертае пътища, които пият своите мъгли и пазят невредими нашите щастливи смехове. Във връзката между конкретно и общо, в издигането на духовния живот на личността до глобалните проблеми на битието и времето поезията на Дима Димитрова създава едно интензивно третиране на настоящето като форма на активизация на физическите и духовните сетива, като начин на кондензация и разширяване на мига. Проблемите на “съм” и “съществувам”, на опиянението от дързостта и самооткриването реабилитират естественото и човешкото, наред с връщането на любовта към природата и Бога. Поетесата благоговейно поднася душата си на читателя, разказана в мънички, делнични перипетии, оживени единствено от вътрешното усещане за света като чудо. “Невидимата порта” е една завладяваща среща на мига с вечността, на вярващия човек с огромния безкрай, това е една лирическа молитва на модерния човек към мъдростта на природното битие. Няма да е произволно, ако се запитае дали зад меката външност не се крият тихите демони на страданието, райски градини с изпочупени съцветия, безброй ранени души, погинали приятели, неоткрити рими, неспасени мечти. Но “дълг е пътят” и все още победата е в нас!

Колкото по-ясно става предстоящото, толкова повече се задъл-

Реч на ген. Кантарджиев при откриването на българското училище в гр. Браила – 5.X.1917 г.

лага към долавяне на безкрайно, вечното състояние на словото и го извежда в присъщата за него пластична изразност. Става дума не просто за овсекидняване и углъбяване на съществуването чрез фигурите на “помъдрелия човек” и построяване на лирически ситуации около “скрития живот на нещата”, а за друго равнище на изказ, чрез който проговаря самото битие с всички свои гласове, докосвайки се до подриваща “конвенционалния хуманизъм” всечовешка етика. “Моя утрешна тъга” ни напомня, че всички сме пленници на самите себе си. Опитваме се да стигнем до ближния, както ни подтиква милосърдието, но пътуването ни е кратко, толкова кратко, че не стига дори да се отдадем изцяло на живота. Като в броница, един след друг пред читателя се редят дните, в които някаква случка извиква потребността от писане у един човек, за когото поезията, себеизписването навярно е не по-малко важно от самото живеене. Действителността е тук, назована с малките имена на приятели, набавящи онова усещане за необяснима приповдигнатост и празничност, което съпровожда печалната мъдрост на зрелостта, меланхоличното познание на екзистенциалния опит.

където най-малко го очакваш, често пъти резултат от общоприета баналност, на която никога до момента не е обръщал внимание. Но питам се, дали хуморът е все още в състояние да представи действителността в онова криво огледало, което изостря недъзите, осмива ги и апелира за промяна и в хората, и в обществото, и така утвърждава истински стойностни идеали. Какво ще стане, ако смеещите се на висок глас хора изчезнат от живота? Колко ли ще посивее светът без побелелите възрастни деца и техния смях? Та той вече изчезна, не забелязвате ли?

Приятелият на Турхан Расиев обаче вече пет десетилетия не се уморява да трансцендира понятията на дневния ред, да създава чувство за очакване и вечност, да натоварва катадневните думи с усещането за съдбовност на това, което става – на духовното тържество или на приближаващата се драма на Разпятието. Поредните книги на **Турхан Расиев** “**Апострофияда**”, “**По кратката процедура**” и “**Турханови закони**” идват да ни подсказват да изоставим постмодерните си хитрувания, логическите си еквилибристики и дяволски прочити на политическите лозунги и да потърсим патоса на

Трима старци излъскват дъските на пейката в Морската градина. Пред тях е морето, а над тях е сянката на кестена, под който е закотвена тази пейка.

-Ако не искаш да се излагаш пред хората, казваше баща ми, сутрин като обуваш панталона си, ще започнеш закопчаването отдолу нагоре, а не обратно. Така няма да забравиш дюкяна си отворен.

-Добър съвет ти е дал, но тогава панталоните бяха с копчалъци, а сега са с ципове – дръпнеш и...готово!

-Но пак отдолу нагоре!

-... Тогава той бил ученик, хъшлак, математиката не му вървяла, събирал се с една своя съученичка да зубрят заедно. У тях било свободно. Добре ама, тъкмо развивали една сложна теорема, и баща ѝ, нейният, не моя, се върнал. Спрят се той на вратата, огледал стаята и вместо „Здрасти“ казал: „Хайде, дангалако, прибере си книжките и право у вас! И повече да не те виждам тука да маскириш щерка ми!“ А на нея пък: „Млък, ревло, (тя се била

разревала) какви ми ги мъкнеш у дома?

- Да не би нещо да са направили?

- Нищо нямало, само дето едно копче на копчалъка му било разкопчано. Погледът на баща ѝ се спрял тъкмо там...

На това място разказът прекъсва, понеже хъхрещият старчески смях привлича погледите на две възрастни жени. Старомодни: едната е с омбреа срещу жаркото слънце, а другата с бял мрежест воал и с бели ръкавици без пръсти. Те поглеждат към смеещите се старци и съчастнически се усмихват.

-Тия пък на какво се смеят? Я се погледни. Да нямаш забравено копче?

-Такова нещо при мене няма!

И все пак погледът му контролно пролазва надолу.

Листата на кестена започват да жълтеят. Един лист предпазливо се спуска надолу.

-Карай нататък, няма значение!

Тази реплика се отнася за отминаващите жени. Намесва се вторият от старците. Той е с една глава по-висок от двамата.

-Абе и аз си харесвах едно мо-

миченце...такова...малко по-едричко...След училище започнах-ме с нея да закъсняваме в онази градинка, как ѝ казват...Ботевата. Разказвах ѝ смешки. Момичето много се смееше...Ама как хубаво се смееше! Очите му бяха светли, един такива, прозрачни, а на бузите ѝ хлътваха трапчинки...

-Е и...

-Веднъж седяхме на пейката и от смеха тя се полюшваше към

ТИХОМИР ЙОРДАНОВ

РАЗКАЗ ЗА ТРИ КОПЧЕТА

мен с рамото си, а крадливият ми поглед се насочи към разкопчаното горно копче на блузката ѝ. Лъхна ме дъх на...на...мляко!

- Да не би да е била кърмачка?

И пак смях, по старчески.

-Глупости! Така мирише младостта! Топло и чисто, като прясно издоено мляко.

-А ти какво направи?

-Глупост. Какво друго може да направи един хлапак?...Видях под блузката ѝ двете хълмчета и браздата помежду им. Млечният дъх ме замая и аз посегнах да...закопчая това непослушно коп-

че, но я стреснах с този мой срамежлив жест. Тя спря ръката ми точно над тази промушваща се надолу бразда. А после скокна от мястото си и побягна...Разплакана!

-А ти не я ли догони.

- Не. Един минувач, възрастен човек, ме изгледа и ми размахаше пръст.

- Така е. Когато им е за първи път, всички момичета плачат.

- А после нас карат да плачем...

Това е афоризмът на третия, който не пропуска реда си.

-Завчера жената ме намери да изляза. Надувал съм бил главата ѝ. Чиста риза ми даде. И връзка си вързах. Така наконтен, вървя аз из центъра, а срещу мен едно момиче, младо, има-няма двайсет и кусур години. Усмихва ми се. Ай, мамка му стара, да не би да имам разкопчано копче на едно неприлично място! Казвам си на ум и за всеки случай проверявам с ръка. Слава богу, наред съм! А пък то за какво ми се усмихвало момичето? „Господине, искате ли компания?“. Сякаш с мокър пицимал ме цапароса. „Госпожице, казвам, аз съм човек за компании, но

коктейла в ръка. Изненадата му този път бе двойно по-голяма, ала и тя не трая дълго. Явно в раят знаят кога се умира и каква служба ти е отредена после. Винаги бе искал да се занимава с градинарство. Ама не с картофи, чесън и ряпа. Искаше му се да кастри чемшир, да сади цветя, да коси трева.

Варна, войници от Осми приморски полк, ноември 1912 г.

Много рядко го е правил, но знаеше, че ще му се отдава. Пък и в рая – мислеше си дядо Никола – човек се чувства по-така... надарен с някои способности и сили.

- Казвам се Джон – заговори отново мъжът със здравите зъби, а жената от басейна превеждаше. – От Уелс идвам. На острова ме познават много хора. Сега ти можеш да си починеш. Утре сутрин започваш работа. Рано.

Дядо Никола направи крачка напред. Думите сами се откъснаха от него:

- В рая?

Зъбите на мъжа затракаха. Близко минута той се смя. Смяха се и жените в басейна. После Джон от Уелс се приближи и потупа старца по рамото.

- Естествено, че в рая – отвърна му. – Къде другде.

Съпроводи го обратно през поляната, която на другия ден щеше да поддържа. Вече виждаше

шезлонги, където се излегнаха.

Всичко това той наблюдаваше през искрящите отражения на басейна. По едно време даже очите му взеха да се насълзяват, тъй като не смееше да премигне. Току-виж картината се сменила.

“Това са ангели” – възкликна той и този път краката му се подкосиха.

Старецът започна да се пита с какво е заслужил това място и тая красота. Животът му бе груб, селски. Рано загуби жена си, че деца и внуци, кажи-речи, сам отгледа. Грехове – имаше; не големи, ама си ги знаеше. Особено му тежеше един: беше сръбнал веднъж и от гняв едва не счупи сопата в гърба на Марко. После, като се опомни, само дето не спа до магарето, докато не зарасне раната му.

А то там е работата, че дядо Никола, колкото и да се напъваше кой знае какви добри дела не можеше да извика в паметта си. Това, че бе отгледал сам децата си, че и сега им помагаше с пресни продукти от градината – то си влизаше в реда на нещата. Нормално е. Но чак пък да го смята за пропуск за рая – не става. И защо Господ тогава е решил да го прати на това място?

Неколцина от красивите жени носещи се край басейна като току-що отлетели от цвят пеперуди, започнаха да се смеят на сълзите в очите на стария човек. Тия сълзи видимо бяха от радост. Дядо Никола някак си се бе добрал до ръба на басейна. Сега, дали заради влагата в очите или от надиплените вълни на водата, старецът видя в отражението едно младо и усмихнато лице. Беше неговото. Върнал се бе години назад. Така навярно в

МАРИАН ЖЕЛЕВ

РАЯТ И ДЯДО НИКОЛА

наредиха край басейна и скочиха в него. Сякаш за да му покажат колко е приятно да се живее в рая.

Към дядо Никола се приближи мъж със загоряло лице и много здрави зъби, надникващи зад изписаната на лицето му усмивка. В момента, в който заговори обаче, дядо Никола не разбра и думичка. Мъжът отново се усмихна, плесна с ръце и пак започна да пита нещо на чужд език. Тогава един от ангелите в басейна доплува до ръба и се зае с ролята на преводач.

“Не говорят ли в рая всички на един език?” – запита се дядо Никола. Но бързо махна с ръка. Искаше да разбере какво му говори мъжът със загорялото лице и здравите бели зъби.

- Ти сигурно си новият градинар – преведе жената от басейна. – Чаках те още вчера, не се появи. Но това не е толкова голям проблем.

Дядо Никола се изправи от шезлонга – така, както си беше с

Една сутрин дядо Никола отвори очи, надигна се от леглото, погледна през прозореца и видя рая.

Имаше полянка с алеи, очертани с чемшир. Много цветя и много дървета – с плод по клоните. Дядо Никола не бе усетил кога е излязъл от селската си къща, кога е тръгнал из рая и кога се е спрял до една чудна ябълка. “То – помисли си той – така става с душите. Изхлузват се от тялото като чорап от потен крак и – хоп! Ето ти я на ябълката в рая!”

Мина му през ума още, че същото това негово тяло сега навярно лежи на стария дървен креват и няма да е лошо някой да се сети за него: погребение, опело... После му стана много особено, че мисли по такъв начин. Реши в крайна сметка да остави душата си да се наслаждава на рая, пък тялото да се оправя някак в земния свят. Все ще се намери едно любопитно око да надникне в иначе самотната му селска къщичка.

Не беше само плод, цвят и чемшир раят. Скоро пред очите на стареца се разкри такава гледка, че насмалко да подкоси крака. Кристално бистър басейн, в който танцуваха слънчеви лъчи; на две места имаше много красиви дървени колички, пълни с питиета, екзотични плодове и ориенталски ядки. И всичко това бе само като декор за трите красиви жени, които почти на пръсти обикаляха басейна. В същия момент се появиха още две – със златисти коси, досущ като грива на млечна царевича. На дядо Никола му се стори, че даже и не докоснаха земята, а просто си прелетяха до опънатите

винаги след това, правя бели.” И си спомних как веднъж с празна бутилка изпочупих витрините на главната улица, след което баща ми ме улови за пояса на панталона, така ме дръпна, че горното копче отхвъркна и гащите ми се смъкнаха, а пък той разпаса каиша си...

-Това ли ѝ разказа?

- Не. Друго направих. Бръгнах в джоба си и напипах десетачката, с която ме пусна навън жена ми. „Вземете, госпожице, благодарая за доверието!”

- Какво доверие, бе човеко! Жената друго ти е казала...

-Точно това доверие имаш предвид...

Старците се смеят. Веселят се.

-Море... десетачка! Не вземеш да размахаш този бастун, дето го стискаш между краката си, ами...

-Нали затова го нося – да се пазя от скитащи кучета и... момичета!... Иначе краката още ме държат.

Пак се смеят. Старци. Този, третият, съм аз. Застанал съм сякаш отстрани и по Бертолд Брехтовски наблюдавам тази сцена.

Есен е. Листата на дърветата капят.

ЙОНКО ЙОНКОВ

ГНЯВ

Докога, докога ще ни има
на света тъй безумен и мил,
щом във тази неканена зима
всеки в себе си днес се е скрил.

Затова, затова към голгота
пак ни води нещастен плебей.
И разбирам защо във живота
един страда, а друг си живей.

БЕДНОСТ

Бедност броди по света –
истинска прокоба.
Днес в духовна нищета
пак живее роба.

Накъде върви човек –
сам дали го знае?
Даже и във този век
време за борба е.

ХАРМОНИЯ

Когато си на дъното на пъкля ...
Д. Дамянов

Когато си на дъното на ада,
в огромната житейска пещ,
излез навън.
Погледай листопада.
Или във църква запали си свещ.
И музика, и цветове, и слово
в хармония се носят във всемира.
И винаги –
все нещо ново,
човек за себе си намира.

ВИК

Утрото сънливо щом изплува,
ще помоля идващия ден
пак да ме остави да сънувам
онзи миг, във който съм роден.

С вик и плач животът се показва.
В мен вграден е всеки техен ек.
И дано след време други казват:
Стана и остана си човек.

ДИМА ДИМИТРОВА

СЪНЯТ НА ЕВРИДИКА

Най – хубаво бе времето, когато
цъфтяхя белите божури.
Когато ластовичо чуруликане
загнездяваше отново.
Когато леех ароматно слово...

Когато привечер намятах шала,
присядах под асма от рози.
Потъвах в пролетна омая.
Бях на земята тук, във рая!

И смълчана, тихо чаках.
С нетърпението спорех.
Знаех,
миг преди да падне здрача,
пътната врата
ще се отвори...

НИКОЛА АНКОВ

ЕПИСТОЛАРНО
С КАПЧИЦИ
ОТ РОЗА

с миглите си те докоснах
мило източно момиче
и се разтопих
снежинка
бяла
в окото на всевиждащият Бог

и стапаяйки сълзата си в сълза
и в снежен стих от роза
гравирах еднозначно
в матрицата на сив елен
от дъбова гора
любов
рисувах с пръст
по изпотеното стъкло на моята
мишена
една стрела и цветни стъкълца
иглички от елха и самота
и бели лодки в чистата вода
в подострени от остър нож
епистолярни
и въздушни
клетки
ти беше стон ти беше звук
кристален свят
в дихание
на Бога
падащи кристали
нежен мъх по скулата
на източна девица
любовната песен
на трубадур
а аз бях конник див
и зажаднял за вино
за дъхав гюл
и неистова любов
от вечност
и отмала
пришпорвах страст

ПЕРЦЕ ОТ ГЪЛЪБ

Бях.
Безгрижно перце от гълъб бял.
Летях.

Изви се шеметна вихрушка.
Обви ме със вълшебство.
Понесе ме нанейде.
Пърхах, неистово щастлива –
ще докосна слънцето –
за миг поне.
Повярвах...

Огнен лъч ме гална.
Запламтях в нирванен унес.
И ...
Накрая! Обгорях.
До пепел.

Но. От пепелта родих се.
Птица Феникс.

Зряща, възродена, умъдряла,
в притчи вая
гълъбова одисея
в думи.

Нямам нищо друго.
Само тях –
Перца от гълъб бял.
За теб.
В дар ги приеми.

бях преспание
на епистолярната си
и несбъдната
любов
самотен
неугаснал вопъл
солта в сълзицата на Бог
любов
любов
любов
от капчици на Муза
и въздишката
на еднака
еднорог...

НЯКОЙ ДЕН
ЩЕ ПОИСКАМ

да съм озона в дъжда
жълтеникаво пиленце крило на
орлица око на сърна на врабче
подскока

посивялото паче перо
влажни сънища на смугла девица
разширена зеница в любовен екстаз
каприз на развратна кралица
с карибски пират
Рембранд и Саския искрящо вино
Перно
на еднорога звездата бяла магия
пепел от рози шумящо рапанче
край детско ухо
и ах душата бяла на листото
да, някой ден ще поискам всичко
това
И тогава ще нарисувам картина
ала Дали ала Дега
и ще мина смело под семейцветная
радуга
но няма да искам невъзможни неща
защото ще ми липсва едно от ребрата

РУМЯНА СИМОВА

от Нова Зеландия

ЧЕРГАРСКО

Не намерих дома си и не се
превъзпитах.
Недодялана. Груба. Чергарка.
Нещо все ме пробожда точно тук -
под

лъжичката,
ако кротна за миг и не съм сред
шамарите.
Не намерих покой. Чувам песни на
китове.
Ултра-звук. Ултра-обич. Безбрежие.
Чувам как ветровете носят облачни
стихове,

как покълват и растнат надеждите.
Виждам как нощем падат звезди,
как се раждат свръхнови в небето,
как нощта разпилява разкошни коси,
капки дъжд как във тъмното светят.
И усещам, че трябва за миг да не
спирам,
да се движа във такт с Колелото,
да се скитам в сумрака без дом да
намирам
и да стискам в юмруци Живота.

Не намерих сполука. Но сполука -
какво е?
Може би да се храниш със Бога.
Аз съм груба чергарка. Такъв и ми е
соят.
И да седна на маса със Него не мога.

ТОТКА САВЧЕВА

МАЙКА

Зиме никой не стъпва на прага ти.
Вее вятърът като сигнален флаг на
въжето
онази бяла кърпа, с младост тъкана,
неслагана -
вест от непредалата се твоя надежда.
Да се усмихвам ли въпреки? Така си
ме учила.

И ти в смях криеш мъката, да не те
мисля:
- Ще се смали океана до лятото, ще си
дойдете с внучката,
а сега нека всеки оре по своята писта!
И ни свързват все тези пърхащи

мостове:
звън в слушалката, писмата - и те съм
немигнали,
а ти си петимна само за няколко думи
още и
да чуеш моето: - Мамо, утре

пристигам!
Пак дървоядите чоплят очите на
снимки отколешни,
утрото в тебе гълтат, изяждат небето.
Възможно ли е Бог да те
забрави?! Молиш се
да се смили и те прибере горе - на
шумно и светло...

Ключ за там няма. Със сълзи по
вратата тропам.
Късно идвам, мамо... Сърцето ми
коленичи.
А Господ е довел в градината на гроба ти
толкова много надежди – мои сестри-
кокичета!

МЪЖЕТЕ

Мъжете са корави същества, но имат
право да заплачат:
когато над безлюдните села се вият
гарвани и грачат,
и вятърът присвива устни и духа като
през мундшук...
Шопен звучи над кални улици. Дом на
Покойника е тук...

Когато пъшкат градовете под тежкия
си похлупак
и слънчев лъч мизерно свети във
сивкавия полумрак.

Когато детските гласчета щастливи
песни не редят,
а плачат в умопомрачително кресчендо
пред портите на този свят,
защото нямат клубни карти. Подборът
е ограничен.

За „лош ген“ и за „куча марка“ тук
достъпът е забранен.
Мъжете имат право да заплачат,
когато малката сестра
се продаде за „яка пачка“ и храни
цялата рода..

Когато старите им майки псуват по
мъжки и кълнат,
докато си варят ракия в казана на
Девети Кръг.

Когато нежните половинки останат
вече без сълзи,
без спомени и перспективи. Мъжете
плачат.
Заплачи!

АПРИЛСКИ ПРАЗНИЦИ НА ДЕТСКАТА ЛИТЕРАТУРА И ИЗКУСТВАТА ЗА ДЕЦА

ЕЛИЦА ДИМИТРОВА – 8 кл.

МЕЧТАНИЕ
ЗА СЪВЪРШЕНСТВО

Да тичам по пясъка в пролетен ден
и слънцето нежно да гали лицето ми,
неземното чувство да грее във мен –
любов към морето да тръпне в сърцето ми.

Щом спра се задъхана, там, на брега,
игривият бриз да заплита косите ми,
да слушам в захлас на морето смеха,
прекрасната гледка да радва очите ми.
Безкрайната синьо-зелена игра
изящен отблясък да хвърля навсякъде,
да шепнат вълните пак дивни слова
и крясък на чайка да литне отнякъде.

Така неусетно да мине денят,
вълшебният залез да свети в душата ми,
звънци омагьосващи в мен да звънят,
а музика нощтна да свири съдбата ми.

Да млъкне морето, потъне във мир,
омайната вечер да вдъхне представа за
божествена нежност на тъмен кашмир
обгърнал ме леко, всичко зло да забравя.

Пристъпваща тихо да дойде нощта,
със звезден пращец да посипе света
със тайнственост лунна да шепне неща
за хора, съдби и живота сега.

МАГДАЛЕНА ГЕОРГИЕВА – 8 кл.

ИЗМИСЛЕНО

Във снаницата все ме навестяваш...
Със теб се чувствам всеки път различно.
Макар и непознат да се явяваш,
познаваш ти сърцето ми отлично.

ЛИТЕРАТУРНО-ТВОРЧЕСКИ КЛУБ
„ХРИСТО БОТЕВ”

Литературно-творчески клуб
„Христо Ботев”, който е сформирани
от Общонародна фондация „Хр. Ботев”
– представителство Варна стартира
от началото на ноември – 2011 г. с цел
да се открият таланти, с които да се
работи, за да се подпомогне развитие-
то и изявата им. Това вече започва да
се случва. Пет от тях бяха излъчени в
конкурсите, които участвахме. В кон-
курса „Рождество Христово” – 2011 г.,
организиран от Общински детски ком-
плекс- Варна, РИО – Варна и Община
Варна се отличиха Виктор Жеков – 12

клас – 1 място-3-та възрастова група
за поезия, Валя Велева – 11 клас – 2 мяс-
то- 3-та възрастова група за поезия,
Михаела Иванова – поощрителна на-
града – 2-ра възрастова група за проза.
В Националния литературен кон-
курс „Любовта в нас” – 2011 г. бяха
излъчени Стефани Ангелова – 3 клас –
1-място – 1-ва възрастова група за по-
езия и Яна Иванова – 7 клас – 3-то мяс-
то – 2-ра възрастова група за проза.

Ръководител
РАДОСТИНА ДРАГОЕВА,
член на Сдружение на писателите -Варна

ВАЛЯ ВЕЛЕВА - 11 кл.
2-ро място в конкурс „Рождество Христово”

РОЖДЕСТВО
ХРИСТОВО

Падат от небето сребърни снежинки,
побелява цялата земя.
Трупа по поля и по градинки,
тупкат бурно детските сърца.

Коледната нощ така вълшебна
носи топлина и радост по света.
Весели усмивки, лъч надежда
придружават приказната красота.
Божият син днес се роди,
пламна в небето лъч светлина.
На земята ангел се яви
и донесе на всички вестта.

Ангелът рече: Не бойте се, ето –
радост благовестя ви една.
Бог е утеха за всички човеци –
спасение, мир, доброта!

За мен си болка, стих и нежна радост
в меланхоличните и скучни дни,
плодът от моята самотна младост,
която с твоя светъл лъч искри.
Лицето ти е приказно красиво.
И сякаш истинско е то.
Обичам образа ти мълчаливо,
дори и без да знам защо.

РАДОСЛАВА ВЛАЙКОВА – 8 кл.

ПОРТРЕТ

Увиснал е във стая празна.
И гледаш го, и визираш се в очите му.
Очакваш в тях да трепне нещо -
ту да заплачат, ту да продумат,
да се засмеят или пък присвият.
Ала не...Отдавна чувствата напуснали са
ги...
И образът във снимката статичен,
единствено отправил е в тъмата
поглед безразличен.

ВИКТОР ЖЕКОВ – 12 кл.
1-во място в конкурс
„Рождество Христово”

РАДОСТ ХРИСТОВА

Слънцето красно събуди се,
с топли ръце чудотворни.
Хората с пламък учуди,
всички направи покорни.

Нова епоха настава,
черното бавно белее.
Ангел в нощта се явява,
Назарет радостно пее.

Божият пратеник дири
чиста мома – ненагледна.
Мисия носи и свири
Коледна песен блажена.

Пречиста Дева намери,
Дева Мария – светия.
В нея очите си впери –
светла, Господна магия.

Студното време настана,
три се сезона смениха.
Син се яви на земята,
топло го него завиха.

Чадо небесно: доволство,
радост, наслада разстила,
земното – новото царство,
пази със Божия сила.

Вяра от тази пътека,
който иска ще вземе,
само да може човека –
истински Бог да приеме.

Сетне е празник наречен.
Ден на знамение – ново!
Светъл остава всевечен...
Коледно чудо – Христово!

ЗА ВРЕМЕТО НА ЛИПСИТЕ И ОСТАТЪЦИТЕ

Пред читателя е първата
книга на **Петя Димитрова**. Пос-
вещението ѝ изглежда странно –
„на себе си”. Но когато затворим
последната страница, вече имаме
обяснението. Това е книга за лип-
сите. Недовършеното, недоизре-
ченото (спотаяваното, несподеле-
ното) получават своите глас и
рисунък по поетичните страни-
ци, за да се превърнат в бъдещи
остатъци (по-скоро достатъци).
При въпросите има отговори,
при „търси се” няма лутане. Ли-
рическата говорителка на Петя е
зряла жена, която познава себе
си и знае къде/кога/как е в този
свят. Варва в ежедневието чуде-
са, онези - малките, които стават
съдържимо на голямото чудо,
наречено живот. Многоброй-
ните му имена са любов, вяра,
достойнство, болка, сърдечност,
отчаяние, мечти, делничност, по-
мъдряване, ласка, ранимост... и
и в крайна сметка – поезия:

Болко, Болчице, Сестрице,
Чистници, Светице!
Не ме оставяй съвсем – да знам,
че съм жива.
От тебе не дишам.
Но (поне малко) – пиша.

Харесва ми категоричността
в тази книга. Харесват ми опо-
ри като „и нямам влак, но имам
гара”, харесва ми душевният

Петя Димитрова. „Остатъци от бъдеще”.
Изд. „Лени Ан”, Русе, 2011 г.

пълнеж на консеквенциите при
всяко условие. И всъщност – ха-
ресва ми, че Тревожност се из-
писва с главна буква: тази дума
присъства навсякъде „зад кадър”
в текстовете, провокира съпри-
частие и размисъл за отсяване на
ценностите.

Пъстър е светът на поете-

сата, но това не е
симетричната (огле-
дална) - пъстрота на
калейдоскопа, нито
точната последова-
телност на цвето-
вете в дъгата, нито
строгата геометрия
на „шарената черга”.
В тези стихотворе-
ния пъстротата е
ръбеста, на пресе-
кулки, на морзова
раздумка, на дъжд с
гръмотевици и вне-
запни слънца. Има
молитви и гняв,
плач и обичане, и
много сила, женска
сила. Но внимание
– това не е **женска**
поезия. Това е пое-
зия. Която съдържа
в себе си тъгата, но
не е тъжна. Която
съдържа императи-
ва „Дочакай ме”, но
не изисква непре-
менно щастливия
завършек, защото
най-важни са случането,
пътят и време-
то. Достатъчното време,
в което всичко предстои.

На добър път - на книгата!
На добра слуга – на нейните чи-
татели!

СТАНКА БОНЕВА

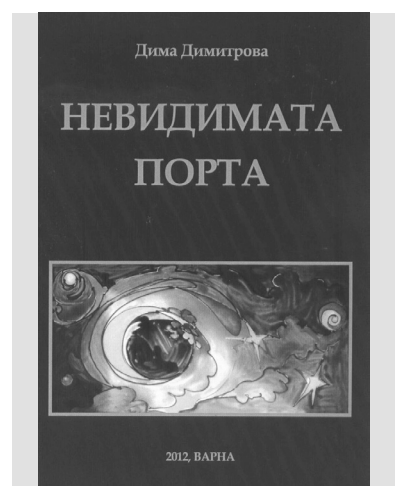
КРАТКИ РАЗМИСЛИ ПРЕД
„НЕВИДИМАТА ПОРТА”

Появата на всяка нова книга
на автор от Сдружението на пи-
сателите във Варна е един своеоб-
разен празник за всички колеги.
През март се срещнахме с поред-
ната книга на Дима Димитрова –
„Невидимата порта”.

Бих нарекъл събраното в тази
книга мисли – мъдри мисли, ня-
кои от които срещани в различни
интерпретации, но позабравени.
Считам, че ако авторката се бе
опитала да ги облече в поетична
форма, не би постигнала такава
цялост, такава завършеност.
Освобождавайки се от рамките
на формата, тя е постигнала кон-
центрирани постулати, на места с
подчертан дидактичен привкус,
но тяхната философска всеобх-
ватност, обединена от осем ци-
къла, е безспорна. А гордостта и
самочувствието на авторката от
това, че е българка, са категорич-
но изразени в последния цикъл –
„Величието се крепи”.

Обикновено сме свикнали да
посрещаме с подозрение и с голя-
ма доза предразсъдъци новото и
различното, да не говорим за оно-
ва, което не разбираме и именно
поради това просто отхвърляме...

Днес, когато в бедна България
борбата за насъщния, борбата за

Дима Димитрова, *Невидимата
порта*, изд. График, Варна, 2012 г.

физическо оцеляване надделява
над потребността от мисловност
и от съприкосновение с литерату-
рата и изкуството, когато тъмни
сили отвън и вътре в отечеството
ни се опитват да унищожат народа
ни – и физически, и духовните му
ценности, появата на такава книга
може само да бъде приветствана.
Ето защо считам, че книгата на
Дима Димитрова „Невидимата
порта” заслужава да бъде проче-
тена от всички онези, за които ду-
ховността е по-скъпа от трапеза,
пълна с отбрани ястия и питиета.

ВАНИЛИН ГАВРАИЛОВ

Големият български поет и сатирик Георги Иванов Нейков, който по-късно приема псевдонима ГЕОРГИ СВЕЖИН е роден на 3 ноември 1922 година в село Дойренци, Ловешко.

Първи литературни опити прави като ученик в Смесена гимназия „Цар Борис III“ в Ловеч. Участва в създаването на

литературния кръг на Димитър Аджарски „Младо село“ в село Дойренци. За публикувани произведения в сборник „Чернозем“ и като активен член на РМС е изключен от Смесена гимназия „Цар Борис III“, която успява да завърши през 1941 година, а специалност медицина в София през 1951 година. Работи като

ДА СИ СПОМНИМ

заместник-главен редактор на в. „Здравен фронт“ през 1952 година. Редактор е и във вестник „Работническо дело“. Завежда отдел поезия и член на редколегията на сп. „Пламък“. Главен редактор е на в. „Пулс“ през периода 1968-1980 г. и в „Мисъл“ до 2000 г. Бил

е директор на националния музей за българска литература. Член е на СБП. От 1975 година е заслужил деятел на културата.

Негови книги, пиеси и стихове са преведени на румънски, полски, английски, руски, украински, турски и арабски езици.

Издал е стихосбирките: „Непреклонна младост“, „Всеки смя-

та себе си за гений“, „Злото от срам не умира“, „Дяволски трели“, „Диалози“ и „Очите парят“. Автор е и на пиесите: „Неаполитанска песен“ и „Радиация“.

Като поет, сатирик и човек, Георги Свежин беше много пряк, честен и истински.

Неговото голямо сърце спря да тупти на 06.10.2001 година.

ПИШЕЩИ БРАТЯ

Всеки смята
себе си за гений,
всеки вижда
себе си добър.
Другите
без дарба са родени,
другите
търпят ги по хагър.
Другите
излагат занаята -
пишат ей така,
за хонорар ...

Натежа от гении
земята,
тегне всеки,
но на свой кантар.

ПОПАРА

Майката мълви на своя син,
ала щом го свари сам-самин:

„Как можа да я харесаш, чедо,
уж си умен, уж си надарен,
а доведе в къщи туй говедо,
по-добре да си стоял ерген.

Как се спря на тая селска чума,
как можа така да изгориш?
Нито знае дума да продума,
нито носи ум за пет пари” ...

А снахата - зла или добра -
свой съветник също си избра:

„Как можа да го харесаш, дъще,
този нерез, този див чакал,
я го гледай - винаги намръщен,
кожата на майка си одрал.
Пред такива умни кандидати
да обикнеш този идиот?
Имала комай глава да пати,
имала да тегли цял живот”...

А пък двете стари всеки път,
щом се срещнат, в неа се топят:

„Ах, да знаеш, ах, да знаеш,
сватя,
имала си чудна дъщеря,
просто мед ѝ капе от устата -
тъй е сладкодумна и добра.”
„Ами ние? Нашата сполука?

Малък ли е нашият късмет?
Да ти кажа откровено - тука
няма по-добър от моя зет.”

Тъй дробят попарата едни,
а пък други - сърбат дълги дни.

ОБАЧЕ ...

Четеш рецензия
в печата,
където хвалят
разказвача,
но стигаш нейде
към средата
и се натъкваш на:
„обаче” ...

Настъпва онзи миг,
когато
захлупва те
капана брачен.
И пак ще кажат
зад гърба ти:
„Избра я той по вкус,
обаче” ...

И в службата,
погледнеш - ето

нагоре бързо
някой крачи,
а друг не мърда
милиметър.
„Добър е, предан е,
обаче” ...

Над тия
къси строфи даже,
когато някой
се вторачи,
очаквам и за мен
да каже:
„Правдив е авторът,
обаче” ...

ПОЛАСКАНИЯТ

Началството,
улисано в проблеми,
за него просто
не намери време.
Големият
при малкия
не слезе
за укор строг
или съвет полезен.
А както всички щатни
по света,

и този щатен
имаше мечта:
затуй че в труд
и радва се,
и страда -
да чуе блага дума
за награда.
И ето, че настъпи
този час.
Пръв главният
започна с равен бас.

След него бързо
друг оратор зина.
Не слово беше то,
а медовина!
И даже
секретарката - и тя
за случая
набрала бе цветя ...
Мълчеше
поласканият човек
в прегръдката
на тесния ковчег.

Бележка и подбор на
стихотворенията
СИМЕОН ИЛИЕВ

100 ГОДИНИ ОТ НАЧАЛОТО НА БАЛКАНСКИТЕ ВОЙНИ

ГЕНЕРАЛ КАНТАРДЖИЕВ – ГЕРОЙ ОТ ДВЕТЕ БАЛКАНСКИ И ПЪРВАТА СВЕТОВНА ВОЙНИ

ТОДОР ДИМИТРОВ
КАНТАРДЖИЕВ

(10.02.1861, Самоков - 25.01.1945) – генерал-лейтенант, началник на Варненския укрепен район (1916), командир на Сборна дивизия (1915 - 1918). През 1884 г. завършва Военното училище в София. През Сръбско-Българската война (1885) подпоручик Кантарджиев командва 14-та рота от 1-ви пехотен софийски полк. С полка си участва в Сливнишкото отбранително сражение и в сражението при Пирот. На 30.08.1886 е произведен в чин поручик, а на 1.01.1889 – в чин капитан. 4 г. по-късно завършва Военната академия в Белгия. След завръщането си в България е произведен в чин майор, а на 1.01.1899 - в чин подполковник. През Балканската война (1912 - 1913) вече полковник Тодор Кантарджиев командва 1-ва бригада от 6-та пехотна бдинска дивизия, с която участва в Люлебургазко-Бунархисарската и Чаталджанската операция. През 1913 г. се сражава

Ген. Кантарджиев в новоосвободено добруджанско село

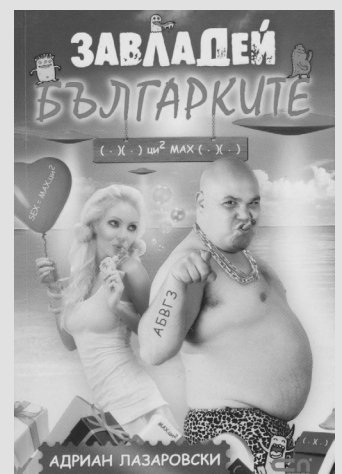
(II Балканска война) на Македонския военен театър – при Струмица, Пехчево и вр. Руен. Произведен е в чин генерал-майор през 1914 г. и преминава в запаса. В началото на I св. война (1915 - 1918) отново мобилизиран и през септември 1915 г. е назначен за началник на тилното управление на Трета армия. Март 1916 става началник на Варненския укрепен пункт (Варна – Добрич

– Балчик). На 27.08.1916 г. Румъния обявява война на Австро-Унгария, от своя страна България, като съюзник, обявява война на Румъния (1.09.1916). С частите, които ръководи, ген. Кантарджиев формира дясно крило на 3-та армия, превърнато по-късно в Сборна дивизия, като под неговото командване води военни действия при устието на р. Дунав. Прославя се с освобождаването

на Добрич от румънската окупация (сражава се още за Кубадин и Кюстенджа, Бабадаг, Тулча и Исакача в Румъния). След капитулацията на Румъния (1917) частите на ген. Кантарджиев са дислоцирани на Македонския фронт. Командваната от него Сборна пехотна дивизия воюва на Серетския фронт (началото на 1917) и на Южния фронт (окт. 1917 – окт. 1918) - Охрид, Преспа и при р. Шкумба в Македония. Тодор Кантарджиев е произведен в чин генерал-лейтенант и отново преминава в запаса, този път за последно. Автор е на първия учебник по гимнастика (1889), на „Кратка история на Балканската и Съюзнишката война“ (1928), „Добришката епопея“ (1931), „Съединението и войната за него“ (1935). Село във Варненска област, община Аксаково носи името на ген. Тодор Кантарджиев.

Голяма енциклопедия България. БАН, 12 т., Книгоизд. къща Труд, 6 т., С, 2012

КНИГОПИС

Адриан Лазаровски
„Завладей българките”
Изд. „Софтпрес”, 2011 г.

Българските жени наистина са в безусловна позиция на силата пред българските мъже. Въпросът е как да използваме този съдбовен лост, за да овладеем българското общество?

- Тази сутрин открих отговора на този въпрос – обяви гордо Ктхулю Рлийхов. – Както знаете, понякога излизам ноще и преравам кофите за смет в търсене на важна информация, която да ни помогне за опознаването и завладяването на човешкия вид. И понеже при операция „Тесто-Стерон” пробвахме с книги, наскоро си казах: „Защо пък да не опитам с вестници?” Вярно е, че българската преса е или жълта, или поръчкова, но както твърди нашият вожд, умният може да научи нещо и от най-простия, а простият не може да научи нищо и от най-умния.

От стр. 1

и научни форуми в областта на рекламата.

През 1929 година в Берлин се провежда, конгрес и изложба на рекламата, които не могат да останат встрани от полезрението на ерудита – Сирак Скитник. Конгресът преминава под мотото „Истината в рекламата“. „Нейната „истина“ е твърде относителна. Тя става способ за надмощие. И не престава да бъде най-типичният израз на съвременния жизнен ритъм.“ – пише по този повод Сирак Скитник във всекидневника „Слово“. Годината е 1929... Какво се случило с рекламата в България през последните 83 години, та се налага и през 2012 г. още да търсим нейната „относителна истина“?

Все повече хора днес твърдят, че намразват рекламите. Една от причините е в агресията на рекламните послания, те буквално „замърсяват“ ежедневието ни. Листовки, флаери и полуразлепени плакати ни дебнат от всеки ъгъл, пресрещат ни и нахално се пхкат в ръцете ни. „Общината трябва най-после да застави концесионерите на рекламата да си уредят специални и прилични места за реклама. И за чистотата и за добрия изглед на града това трябва да стане.“- пише Скитника. Какво се е променило по отношение на решението на този проблем за 83 години? Днес даже няма концесионери на рекламата и всеки ни бута в ръцете някакво шарено листче, което ние несъзнателно запрашаме на тротоара и ако случайно се обърнем, виждаме как десетки подобни листчета плуват в калните локви или се премаят по улицата. Единствената разлика и то далеч не в полза на съвременната реклама, е по отношение на възприятието на рекламното послание.

„Каквото и да бъде отношението на съвременника към рекламата, не може да се отрече нейното голямо въздействие за практическия и духовен живот на човека. И най-големият скептик не може да избегне нейните внушения.“ – твърди през 1929 година Сирак Скитник. Днес, всички които се занимават с реклама, са загрижени от появата на феномена на съзнателно изпускане на рекламни съобщения - “рекламна непроницаемост”. И стоварват голяма част от вината за недостатъците на рекламата върху неспособността на марките и техните агенти да кажат нещо интересно и запомнящо се за себе си на крайния потребител.

Съвременната рекламна индустрия в България е затънала в клишета в мисленето, стратегията или творческата работа. Много малко марки успяват да кажат нещо, което не сме чули милион пъти, понякога дори

от собствените им конкуренти. Много от абстрактните рекламни слогани по-скоро объркват потребителя, отколкото да привлечат вниманието му. В тях има толкова малко информация, че будят не интерес, а недоумение. За да разбере смисъла на тези текстове, човек трябва да вникне в поетичната им стилистика и да прояви голяма доза въображение. Изображенията в тези реклами по никакъв начин не помагат на обикновения човек да осмисли текста. В много случаи даже още повече го объркат. В тази връзка още преди 83 години Сирак Скитник е подказал рецептата: „рекламата трябва да бъде изобретателна, оригинална, викаща, за да привлече вниманието на консуматора.“ Много малко реклами в България се правят днес по тази логика. Обикновено рекламите не предлагат нищо съществено на хората, не информират и не предизвикват желание за покупка. В тях го няма онзи смислен мотив за употреба на продукта (в най-широк смисъл), който да накара съзнанието на

не само ако следваш определена логика, принципи и техники. Рекламата е комуникация, която използва художествени похвати или, както твърди Скитника по повод първата рекламна търговско-индустриална изложба, уредена у нас: „Въпреки че нашият художник е малко боравил с рекламни постройки и афиши, трябваше по-ефикасно и широко да бъде използвано неговото умение. Мисля, че тогава изложбата и вътре, и вън щеше да добие друг вид. Наместо тия бедни и безвкусни афиши, висящи по дърветата пред Манежа, можеше да се измисли нещо по-хубаво и по-подходящо за целта. Светлинната реклама трябваше да добие истинската си цена. Също и вътрешната подредба на Манежа можеше да добие по-друго разрешение, ако и нашият индустриалец и търговец разберяха, че всяка работа си иска майстора.“

Рекламата трябва по един ясен, разбираем и прост начин да предава необходимата информация за стоката (услуга-

ния и среден бизнес, страшно подценяват силата на рекламата.

На един съвременник на Сирак Скитник - Хенри Форд, “бащата на индустриалната ера”, принадлежат думите: “Когато спечеля 100 долара, аз влагам 90 от тях за реклама!” Форд, за разлика от нашенските “бизнесмени”, е разбирал значението и силата на рекламата и то по начина, по който е анализирал тази необходимост и Скитника: „Стоката, която лежи всеки ден по витрините и е престанала да интригува минавача, трябва да бъде показана в нова светлина. Трябва да се намери една нова интрига, нова обстановка, за да бъде обновен интересът към нея.“

Сирак Скитник е не само сред първите теоретици на рекламата у нас, но и единственият, който в периода между войните, анализира въздействието ѝ върху потребителите, пречупвайки световната практика през българската народопсихология. Наблюденията му върху

РЕКЛАМАТА

Актуалните послания в статиите на Сирак Скитник

човек да работи. Но всичко това не значи, че рекламата е нещо неприятно, лошо или дразнещо. Неприятни, лоши и дразнещи са идеите на хората, които я създават.

„Рекламната изложба трябва да успее да измъкне продукта от неговата всекидневност, да му даде празнична, неповторима обстановка. За западния производител е ясно, че той сам не може да направи това и затова търси помощта на художника и архитекта.“ пише Сирак Скитник в статията си „Рекламната изложба“, вестник „Слово“, бр. 2216, 1929 г. Без да се смятам за голям капацитет (все пак ми трябва още много опит) смея да твърдя, че в областта на рекламата и ПР в България все още не се работи много професионално. Това е така според мен, защото доста фирми не набират специалисти по комуникация, а по-скоро дизайнери, художници и програмисти. Тези хора може да са добри в техните области, но рекламната комуникация е нещо специфично. Това е професия. Затова ако не си гений, без задълбочено изучаване на тънкостите и логиката на комуникацията трудно можеш да създаваш ефективни рекламни послания. Идеята не е да създадеш просто нещо красиво или зрелищно. Може да огорча много хора, но в рекламната комуникация няма място за такива неща. Важното е да има проникновен замисъл, да кажеш и покажеш на хората нещо смислено и важно за тях, което да провокира покупки. А това може да ста-

та), стимулирайки съзнанието. Майсторството в създаването на рекламното послание е в намирането на оригинална идея. Тя трябва да предава по един ясен и логичен начин необходимата за потребителския избор информация. Едновременно с това рекламната идея трябва да е атрактивна, но не просташка или просто стъпила на някакви специални ефекти. Самата тя трябва да носи атрактивността в себе си и да е представена по интригуващ и ясен начин, защото, както казва Сирак Скитник: „Скромна“ реклама няма“. Всички стилови фигури (метафори, хиперболи, метонимии) трябва да улеснят позитивното възприемане на рекламната идея и на информацията заложена в нея.

Сирак Скитник е сред малкото, ако не и единственият у нас, който в периода между войните се опитва, чисто теоретично, да анализира феномена „реклама“. Той не е специалист в областта на рекламата и не претендира да е такъв, но ефективността на посланията му и действията им зарад са актуални и днес. Идеите му по отношение възможностите за въздействие на рекламното послание в практиката на търговците са полезни за стотиците български „фирмаджии“, които хленчат непрекъснато, че бизнесът им не върви, обвинявайки правителството, кризата, банковата система, като продължават да робуват на максимата - „хубавата стока се продава сама“. Десетки рекламни специалисти се оплакват, че българите, които се реализират в сферата на дреб-

деформациите и ексцесиите от естетическа гледна точка, при оформяне на рекламното послание са актуални и днес. Актуални са и предписанията, които ерудита дава директно и индиректно, какво следва да се коригира в поведението на създателите на рекламното послание и в ежедневната посредническа дейност между производител и потребител. В процеса на творческо осмисляне на феномена на рекламата, Сирак Скитник успява да излезе от чисто прагматичния ѝ, свързан с търговските отношения характер и да прозре нейната необходимост в презентирането на културния и туристически продукт, който България предлага на света.

Естетиката и психологията на този тип реклама, водят автора до заключението, че презентацията на културния продукт не е безобидна декорация на ежедневната среда, а начин за формиране на социалните идентичности с непосредственост, която – добре направена – укрепва съществуващите нагласи и възпроизвежда (точно защото имитира изкуство, а на изкуството „всичко е позволено“) крайностите в традиционния дисбаланс на човешките отношения. Той препоръчва честност и баланс при намирането на културата: „нито трябва да приувеличаваме тия успехи, нито трябва от сламата да правим гредата и за самите художници не е добре, и ние тук изпадаме в положението на наивници, които като че не знаят върховете, до които е достигнало съвременното за-

падно изкуство, та мислим, че с малкото, което имаме, можем да обърнем особено внимание на западната критика.“

Сирак Скитник, още преди 83 години, гледа на рекламния текст, презентиращ културния продукт, не като на своеволно конвертиране на информация, а щателно подобрена и поднесена такава. Той не позволява да бъде подценяван читателя, защото именно читателят е този, който привнася в текста своята личност, своята културна памет, собствените си асоциации. С присъщата си прозорливост Сирак Скитник осъзнава, че в рекламната текстът е огромна сила, която се проявява различно, но винаги с висока ефективност и поради тази причина достоверността е основният фактор, който трябва да ръководи създателите на подобен тип текстове, защото рекламата влияе на обществото като цяло. Тя умее да променя обществените настроения, без дори да го цели съзнателно. „Преди години в България се печата един „чужд“ отзив за български художник, изложил една-две работи в чужбина. Отзивът със съдържанието си издаваше своя произход и рекламност. Кому принасят полза подобни хитрувания? Най-много вреда на самите художници, те първи започват да вярват в лъжата, и последствията са знайни.“ В нашето съвремие точно подобни „отзиви“ станаха причина за налагането на „чалга културата“ в българското общество. На последиците от нейната реклама днес може да се „насладим“ не само в кръчмите и дискотеките, но също по пътищата, в парламента, в обществения транспорт, в бизнеса, дори в театрите. Един псевдо-културен продукт, превърнал се за голяма част от обществото ни в начин на живот и за който Сирак Скитник би казал: „И изкуството има нужда от реклама, но само с реклама не може.“

В периода между двете световни войни Сирак Скитник поставя едно начало, началото на етиката и морала в създаването на българския рекламен продукт. Поставя рамка, която несъмнено би била полезна на съвременните практики и теоретици... ако се запознаят с нея. Иначе и аз се възхищавам от Дейвид Огилви, основоположникът на съвременната реклама и се уча от него: “Какво казвате в рекламата е по-важно от това как го казвате”, убеден е Дейвид Огилви и апелира за честни послания в рекламата: “Ако лъжеш относно продукта, ще бъдеш разкрит или от закона, който ще те преследва, или от клиент, който няма да си купи продукта ти втори път”. Вярно и ужасно познато, може би защото вече го бях запомнила от Сирак Скитник.

От стр. 1

скова част се назовава с руската дума „опълчение“, която означава противодействие, противопоставяне, в утвърдения правилник „Основание за организацията на българската войскава част“ и в „Правила за създаване на „Българско опълчение“. Очевидно какво по-подходящо от това наименование за войската на един народ, лишен от своя държава и борещ се срещу поробителите си.

Генерал Обручев разработва план за война и разгром на Османската империя, като предлага да се създадат български доброволчески отряди, които освен с **разузнавателна** цел да се сражават на **предна** линия за активизиране на българското население, дори и за **вдигане на въстание** в Южна България. На 20 октомври 1876 г. граф Милютин подписва заповед за създаване на Българско опълчение, а на 29 април 1877 г. главнокомандващият руската Дунавска армия издава заповед № 207 за формиране на Българско опълчение от шест пехотни дружини и шест сотни, сформирани в три бригади – всичко шест дружини с 30 роти. Изборът за началник на Българското опълчение на генерал-майор Н. Г. Столетов също **не е бил случаен**. Той бил човек с голям военен опит от времето на Кримската война (1853-1856 г.), с богата обща култура, който обичал българите, а те го наричали „нашият генерал“.

Първоначално Руското командване сформира българските доброволчески дружини под името „Пеши конвой“ и му възлага помощни интендатски функции под управлението на княз Черкасски. След обявяването на войната „Конвойт“ е реорганизиран в Българско опълчение, което се превърнало в бойна военна единица под командването на един генерал (ген. Гурко на т.н. „Преден отряд“) и десет щабни офицери. През април 1877 г. в българското опълчение били зачислени 7,444 бойци и 81 офи-

цери, като получава важни задачи, участвайки най-активно в бойните действия при Търново, Стара и Нова Загора и Шипка, Шейново. След подписването на Сан-Стефанския мирен договор от 1878 г., българското опълчение било отделено от състава на руската армия и станало основа за изграждането на млада българска войска в новоосвободената държава. То било разпуснато с указ едва в 1891 г.

Така, след пет века робство, за пръв път във война, водена за Освобождението на България, участва българска войска. Ядрото на българското опълчение било от участниците в Сръбско-Тур-

опълченска дружина под командването на подполковник Калитин. Първоначалната цел е била знамето да бъде подарено за Априлското въстание, но впоследствие става знаме на Българското опълчение, известно като Самарското знаме. То представлява копринен триколюр с размери 1,85 на 1,90 см с панславянските цветове – червено, бяло и синьо. На двете му лица в златен кръст са иконите на Иверската света Богородица и на светите братя Кирил и Методий, рисувани с маслени бои от петербургския художник Николай Симмаков. Пиката му била във византийски стил, изработена по проект на

на била доброто име на иглените пушки, спечелено в редица европейски конфликти и затова в тяхното качество не са се съмнявали. Но още при Шипка станало ясно, че трябва превъоръжаване, защото планинският климат, нощната влага и честите валежи овлажняват хартиените патрони на пушките на самоотвержените защитници на прохода. В 1876-1877 г. вече се появили и нови системи оръжия с уникален метален патрон и по-добра характеристика от иглените системи. Когато опълченците били превъоръжени с пушка „Крка“ от 1869 г., това повдигнало тяхното самочувствие и те участвали в сраженията

ченския проход и Орлово гнездо, те показали пред целия свят **на какво е способен българският войник, когато воюва за свободата на отечеството си**. През най-решителния бой на 11 август само за един следобед атаките са **шест**, и когато патроните свършват опълченците контраатакуват с щикове, камъни, дървета и с телата на убитите. Такова чудо светът още не е виждал, но сражението е спечелено, свободата е извоювана. Около месец по-късно Сюлейман паша прави още един, но неуспешен опит и три месеца след това настъпва затишие, което военните комюникета отбелязват с известната фраза „На Шипка всичко е спокойно“.

Освен руските войни и българските опълченци във войната участват и финландски войници (Финландия е в уния с Русия); 40,000 румънска армия, 25,000 черногорци, латвийци, белоруси, украинци, грузинци, арменци, осетинци, даже един чеченец. В края на войната се включват и сръбски войски, поради което още на 3 март 1878 г. в Сан Стефано Русия за благодарност подарява на Сърбия цяла българска Моравя с градовете Ниш, Пирот, Лясковец и Враня, а на Румъния – Северна Добруджа срещу Бесарабия, която тя ѝ отстъпва за компенсация.

Всеки опит да се омаловажи или подцени Руско-турската освободителна война и приносът на българското опълчение би бил насилие върху историята. Независимо от имперските си цели и Русия реално извоюва освободението на България и българите получават свободата си благодарение на саможертвата на руските войници, както и на подвизите на българските опълченци. Войната извежда българите извън азиатската деспотична система завинаги. България отново се връща в семейството на Европейските народи, здраво стъпила на пътя на своя просперитет, бележещ нейния бурен възход през следващите няколко десетилетия.

НЯКОИ МАЛКО ИЗВЕСТНИ ФАКТИ

Относно приносът на българското опълчение в Руско-турската освободителна война (1877-1878 г.)

ската война от 1876 г. четници с висок борчески дух. Социалният състав бил от селяни, ратаи, занаятчии, учители, овчари, градинари, дърводелци, интелигенти, облечени с потури и калпаци, като по-голямата част от доброволците били грамотни.

При обявяването на войната на 24 април 1847 г. когато Императорът и великият княз Николаевич в Кишинев правят преглед на войските, в това число и на Българското опълчение, което се представило отлично, всички присъстващи офицери от генералния щаб не могли да повярват, че това са войници само от една седмица. Въпреки съкращения курс на обучение българските доброволци успешно овладели оръжието и военните порядки. Проведените стрелби показали, че опълченците могли да поразяват 80-92% от целите на разстояние 200 крачки.

На 6 май 1847 г. жителите на гр. Самара подаряват на българското опълчение бойно знаме, ушито от монахините на един манастир край гр. Самара. Знамето било тържествено връчено от Петър Алабин край Плоещ на Трета

граф Рошфор. Самарското знаме е **единственото** българско бойно знаме, наградено (1880 г.) с **кръст за храброст**, вграден в богато декоративната му дръжка. С него Трета опълченска дружина извършва чудеса от подвизи, опазвайки го в боевете при Шейново, Нова и Стара Загора. Днес то се намира в Националния исторически музей.

Въоръжаването на българското опълчение било от една страна въпрос на **престиж**, а от друга – важна предпоставка за създаването му като **боеспособна войска** единица, каквато тя просъществува до 1891 г. Още в началото на есента на 1876 г. било решено да се поръча оръжие от Германия за българските доброволчески отряди. За договаряне на доставката там бил изпратен полковник Ситенко, който успял да сключи сделка с фирмената къща на Адолф Лист в Лайпциг за 20 000 пушки система „Шаспо“ от 1866 г. и 6000 патрона за тях. Защо са се спрели на тези пушки?: - Първата вероятна причина е била изгодната цена тъй като те останали трофеи от Френско-Пруската война. Втората причи-

при Шипка, Шейново с още голям ентузиазъм.

Наред с опълчението във вътрешността на българските земи действали над 120 чети, извършващи разузнавателни действия, охранявали селищата от башибозушките набези и водили открити боеве с турските сили, като четите на Петко войвода в Родопите, на Симо Соколов в Трънско, на дядо Желъо, на Ильо Марков, П. Хитов и др. Общият брой на българите взели участие в бойните действия според някои изчисления възлиза приблизително на 35000 души.

Друга част от българското опълчение оказва ценна помощ на руските войски като строители на фортификационни съоръжения, доставящи на храна, обоз, облекло, фураж и в медицинското обслужване. **Без тяхната помощ зимното преминаване на Балкана 1878 г. било невъзможно**. Българските опълченци рамо до рамо с руските войни проявили чудеса от героизъм, сражявайки се срещу многократно по-силния противник. В най-сърдбовните дни за България – 9, 10, 11 август 1877 г., при отбраната на Шип-

ИВАН ИВАНОВ

МИШЕЛ ОНФРЕ – БЪРЗАЩИЯТ ДА ЖИВЕЕ ФИЛОСОФСКИ

естетика, пътешествия, религия, история, гастрономия.

Мишел Онфре, мъж на 53, е един прекалено забързан човек. Явно има много да казва, а Кронос е самоволен и жесток властник, който не позволява пилеене на време.

Бернар Ревел – журналист, автор на редакционни статии за „Индипендант“ и шеф на Жури-то на „Литературни гроздобери“ – описва бързането на Онфре по следния начин. „Причините на такава една забързаност се изцеждат капка по капка от някои негови произведения тогава, когато автобиографични факти се смесват с философски понятия.“

Едва десетгодишен Мишел е изпратен, по волята на майка си, в религиозно сиропиталище. „Загубен в множеството на останалите деца (броят им можел да достига до 600), още първия ден, виждайки защития номер върху своите дрехи, малкият Мишел си мисли, че е изгубил името си. „В този ден, в този момент умрях –

пише по-късно той. Поне детето в мен бе мъртво и в един миг станал възрастен.“

В сиропиталището в Жиел пребивава четири години. При живи майка и баща, а той „сирак“ – явно, жесток старт в живота. Оттам наследява отрицанието на властта и подтисничеството. Но и вкуса към книгите. Познанието става път за спасение. Към последното никой не го е принуждавал. За свещениците в сиропиталището значение има само ръчният труд, физическата сила, а интелетуалец може да бъде само момичето или педалът. За Мишел спасението е „чрез и заради книгите“. Влечението му към философията не е случайно: „...чисто и просто, защото тя ми говореше: Маркс ми напомняше за експлоатацията на родителите ми; Фройд засягаше въпроса за маструбацията при подрастващите, Ницше ме учеше да живея.“

От Жиел ще излезе укрепнал морално и следващ ницшеанския принцип: „всичко, което не

ме убива, ме прави по-силен“. Да оцелееш – такова е житийското правило!

След сиропиталището учи в пансион, с диплома за средно образование на седемнадесет години се премества в Каен и посещава тамошния университет, става бакалавър, за да достигне до доктор по философия и ... през 1983 г. – учител в горните класове на частна технически лицей „Света Урсула“ в същия град.

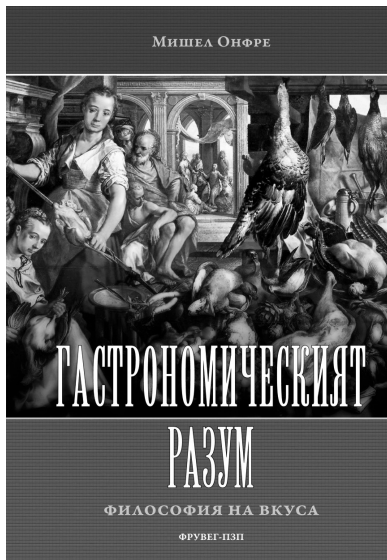
Но в края на 1987 г., той, който не пуши, не пие, не гони жените и не прекалява с яденето – получава инфаркт. Смъртта напомня недвусмислено за себе си. „Щях да ставам на 28 г. и този понеделник – 30 ноември, моето тяло направи експеримента от разсъждаващо да се превърне в хедонистично – стремящо се към удоволствието – пише Мишел Онфре в „Изкуството да се наслаждаваш.“ И продължава: „След този урок на мрака, ми оставаше да направя от тялото партньор на съзнанието, да помиря плътта и разума.

Целият живот е построен върху пясъци, единствената сигурност, която притежаваме е смъртта. Работата е по-малко да я очовечаваме, отколкото да не я зачитаме. Хедонизмът е това пренебрежение.“

Явно, той действително няма време за губене. И пише. Първата книга, която го прави известен е „Коремът на философите“ (1989). В нея противопоставя на вменияваните от лекари и диетолози хранителни режими, своята хранителна жизнерадостна наука.

Мишел Онфре е известен философ и прогресивен мислител. Публикуваните му творби са над 50, превеждан е на 21 езика. Неговият „Трактат по атеология“ достига тираж от 209 700 екземпляра. Тематичните области на разсъжденията му са разнообразни, но те се центрират около стремежа да води философски живот. Или по друг начин казано от самия него „...няма философски занимания, откъснати или

На стр. 11

Мишел Онфре, „Гастрономическият разум“, изд. „Фурвег-ПЗП“, Варна, 2011 г.

Авторът на „Гастрономическият разум“ е явление. Той олицетворява една безгранична и ненаситна потребност от знание, която се дублира от желанието му този факт да бъде в полза на колкото се може повече хора.

Пространството, в което се движат тялото и неговият дух е изпълнено с философия, етика,

Стефан Янев е емблематична знакова личност във варненския футбол и родната спортна журналистика, достоен пример за това как интелигентността придава блясък на всичко онова, до което се докосва добронамерено, всеотдайно и вдъхновено. Той е дългогодишен изследовател и ревностен популяризатор на развитието и достиженията на родния футбол и най-вече на черноморската му биография. И преди всичко в очертаванията на варненските терени – имал ли е и каква е била почвата му тук.

Сър Робърт Чарлтън, по-известен на света като Боби Чарлтън, световен шампион по футбол и носител на „Златната топка“, има такава популярна мисъл: „Футболът е джентълменска игра, в която участват хулигани, а ръгби – хулиганска игра, която се играе от джентълмени“.

Стефан Янев е пълно опровержение на тази благородническа мисъл и я прави невалидна не само за него. Дори безспорният голям авторитет на сър Чарлтън в случая не е от полза за поданика на английската кралица. Защото Стефан Янев като футболист е наричан за коректност, спортсменство и джентълменско благородство, а след окачаването на футболните обувки на пирона е коментатор на пет световни и едно европейско първенство по футбол. Носител е на първа награда в национален конкурс за спортен разказ, на „Златното перо“ и почетен знак на Съюза на българските журналисти, както и на почетния знак на кмета на Варна, а книгата му „Футболна Варна“ (в съавторство с Димчо Димитров и Иван Карабджакоев) е отличена с първа награда в националния конкурс за спортна журналистика. Най-голямата му морална награда обаче са многобройните му читатели от различни поколения. Аз съм един от тях.

Макар книгата му „Още футболни и други историйки“ да е продължение на предишната му „Футболни и други историйки“, зад нейното непретенциозно заглавие са скрити (по-точно е да се каже, че са разкрити) доста малко известни и прелюбопитни факти за Негово Величество Цар Футбол, а вниманието ни е насочено, с голяма деликатност и тънка ирония, и към други царе, велможи и звезди от различна величина, извън най-популярната игра в света – на политически и медийни терени, или в необятните селения на изкуството. Много песеливо и точно, духовито и с печелещ симпатии добронамерен и добре намерен хумор, с всеопрощаваща усмивка, Стефан Янев ни потопява в морето от страсти и амбиции на десетки наши именити футболисти, постигнали национална и световна слава, като разкрива пред нас техните характери и душевност, без да нарушава принципа на документалиста: колкото – толкова.

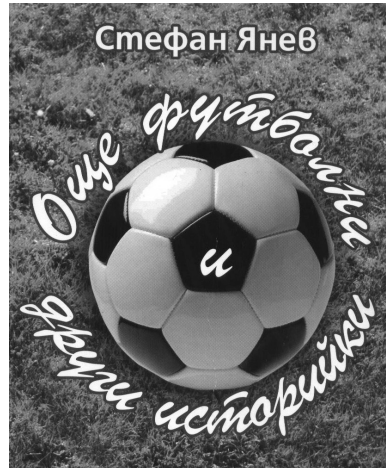
Но Стефан Янев преди всичко е публицист с благородни писателски примеси, без умисъл, предпоставеност и претенция. Което още повече увеличава читателското доверие в книгата. И то нараства непрекъснато след всяка страница, а най-много в онези, където той показва и категорично защитава своята гражданска позиция, когато става въпрос за наши и иностранны обитатели на правителствената резиденция Евксиноград. Щом стигнах до тях, неволно се сетих за едно интервю с големия унгарски българист Петер Юхас, в което той ми каза, че негов любим крайморски български град би бил Варна, ако Евксиноград се намира поне на 50 километра от нея. И затова обичал Бургас.

В тези срещи и блиц-интервюта с големи и незбевими

имена в българския футбол, независимо от клубната им принадлежност, са намерили място много именити наши и чуждестранни футболисти, треньори и футболни коментатори, но са „картотекирани“ и личности като Т. Живков, М. Балев, П. Младенов, Кр. Преманов, Ив. Славков, Л. Милева, М. Михнева, Х. Бояджиев, Р. Вълчанов, Ст. Данаилов, Л. Игнатова, В. Ахчиева, Ив. Гарелов, Сашо Диков, Т. Батков...

КРАСИМИР МАШЕВ

БЛИЗО ДО ЗВЕЗДИТЕ

Стефан Янев, „Още футболни и други историйки“, изд. „Славена“, Варна, 2012 г.

Книгата притежава и едно друго голямо достойнство – може да се чете не само последователно, но и напосоки, което ще рече, че тя може и да се препрочита. Не са много българските книги, освен на класиците, които притежават това качество.

Ето защо няма да е пресилено, ако се каже, че Стефан Янев е не само доайен в нашата спортна журналистика, но е и един от класиците в публицистичния жанр на футболна тематика. И като такъв той пише за „класиците с коженото кълбо“ и се спира

на редица недомислия в езика и говора на нашите спортни журналисти и футболни коментатори. Ето: „Ами професионалната неграмотност! И най-маститите коментатори продължават да ни убеждават, че има малко наказателно поле. Няма такава, казва футболният правилник: има вратарско поле в наказателното!“

„Съдията можеше да даде пряк свободен удар поне на линията на голямото (!) наказателно поле“ – кандърдисва ни друг печен спец. Е, няма как: линията е част от наказателното поле и нарушението върху нея е дузпа!“

На точката за изпълнение то на най-жестокия наказателен удар Ст. Янев залага и представителките на противниковия пол: „Гооол!“ – дере гласче девойче от националното радио и три пъти обявява различни имена за автор на нейната фалшива възбуда. След което заключа: „Името му не е най-важното!“ Ако за коментаторката по-важен е номерът на сутинена й, то „уважаемият слушател“ иска да знае и името на голмайстора“.

Това отношение към братята и сестрите по перо и микрофон, Стефан Янев умело е подкрепил с къс извеждащ „скрит пас“ с петица към нашата легендарна осмица и доктор хонорис кауза Христо Стоичков, който казва: „Ами журналистиката? Тука, в България, много хора нито знаят да пишат за футбола, нито знаят да критикуват. Сега идвам от турнира по футбол за малчугани в памет на твоя колега Николай Галов.* Имаше 30 журналистки, пишат за футбола! Питам ги: „Вие знаете ли какво са две топки една до друга?“ Те питат какво е, обясних им. Не ги слушай, не ги чети тия...“ – посъветва ме Камата. Май беше забравил, че от доста години и аз съм от тях...

Да, ама не, както казваше един политически коментатор. Стефан Янев не е от тях. Доказва го и тази му книга.

Ако, все пак, някой си помисли, че книгата няма недостатъци, ще сгреша. За себе си открий, че в нея е написано доста за футболисти, треньори, спортни журналисти от Варна (това е естествено), София и Пловдив. Но футболните ни звезди изгриваха и по терените на Плевен, Ловеч (Пърчанов, Г. Денев), Враца (Ил. Вълков, Цв. Йончев), Русе и други градове на страната. Щеше ми се да прочета няколко реда за легендарния русокоп централен-нападател от „Дунав“ Русе Никола Йорданов. Той е бил голмайстор на страната, включван е в нашия национален футболен отбор, а след това беше треньор в „Локомотив“ Русе и на футболния тим в родния ми Тръстеник. Дано в следващата си книга Ст. Янев напише страничка и за него. Е, ще каже някой от ветераните футболни запалняковци, нали все пак е споменал безкомпромисния снажен като Зевс централен защитник на „Дунав“ Русе Огнян Илиев. Той е завършил гимназията в Тръстеник. Така, че отчасти моят каприз е удовлетворен. Вярвам, че тази толерантност ще почувстват и други недоволни и претенциозни читатели.

Накрая – няколко думи за полиграфическите достойнства на книгата, дело на издателство „Славена“. Струва ми се, че във века на модерните технологии всеки автор би бил напълно удовлетворен от такава книга, освен онези, чито помоществуватели (спонсори) са били по-паралии и най-вече по-щедри. И за такива също става дума в книгата, макар че тя не е за тях.

* Спортен журналист и футболен радио- и телевизионен коментатор от Пловдив. Б. а.

От стр. 10

МИШЕЛ ОНФРЕ – БЪРЗАЩИЯТ ДА ЖИВЕЕ ФИЛОСОФСКИ

частично включени от и в живота, защото всяка минута от него може да бъде философски изживяна.“

Едно от тези философски замисли е гастрономията. И когато Мишел Онфре се интересува от нея, няма как да не се отдаде на хедонизма, на удоволствието на тялото и духа. Неговите текстове представят истинско наслаждение, което трябва да се употребява без задръжки. Такъв е и текстът на „Гастрономическият разум. Философия на вкуса“. Творбата излиза през 1995 г. и тиражът ѝ достига 13 000 екземпляра. Получава награда на Академията на виното в Бордо и приза „Литературна свобода“ на гр. Женева. Преведена е на португалско-бразилски, сръбски, румънски, кастилски, китайски и през 2011 г. на български език.

Целта на текста е пламенна възхвала и възвеличаване на удоволствието на ликуващото тяло спрямо безтелесните нематериални абстракции. Под разперените крила на хедонистичния ангел авторът се стреми да отговори на въпросите на Ницше: „Познаваме ли моралните въздействия на

храните? Съществува ли философия на храненето?“; и доказва състоятелността на положителния им отговор. В този текст Мишел Онфре ни разкрива своите гастрономически пориви като извежда на сцената малко познати или изпаднали в забрава актьори – Лайбниц, Гримо дьо Ла Рениер, Брийа-Саварен, Антонен Карем, Морис Саян, наречен Кюрнонски, Чен Нунг, монасите от манастира Шеходет, Даниел Споери, Петер Кубелка и за кратко дори един българин – художника и архитект Николай Дюлгерев, изявен представител на футуризма. Естествено тук няма как да не присъстват Дом Периньон, Ной, Свети Патрик, Дионис, Аполон, Кронос, за миг Койрос, Хипнос и Танатос. На тази сцена авторът на „Гастрономическият разум“ ни приканва към едно пътуване в хедонистични земи и далечни странствания, където човек ще види Лайбниц да обяснява на Дом Периньон теорията на балончетата на шампанското. Същият мислител ще разяснява на Ной своите виждания за незабележимите възприятия и подбуждането на прокълнатите, тъмни страни у човека. Ной пък,

този капитан далечно плаване, любител на всякакъв вид двойки, който решава да стане лозар, ще ни докаже защо всъщност водата е божествено творение, а виното е дар от човека за човека. И този, несъмнено успешен превозвач ще покаже как алкохолът осигурява безпрепятствено пътищата, които водят към гениталиите. Брийа-Саварен ще дискутира афродизиакалните свойства на трюфела и ще бъде много по-малко магистрат, отколкото философ на достоверното тяло. Император Чен Нунг – велик повелител на питието на безсмъртните, ще поднася чай от случайно паднал лист в преварената за него вода. Свети Патрик ще бъде принуден да носи цял аламбик в багажа си, пристигайки в Ирландия от Египет, за да може да накара наемниците на Хенри II да се чувстват като летящи стрели – to whisk. Тук трябва да се добави само една буква, за да се изясни всичко. Гримо дьо Ла Рениер ще стане баща на гастрономическата критика, ще превърне трапезата в сцена, тялото в действащо лице и на тази сцена ще се възпламеняват вкусове, ще се задоволяват желания и ще

произтича удоволствие. За този хедонист, метежник, прогресист, човек, вярващ само в кулинарните революции, готвенето ще бъде изкуство на времето и неговото овладяване. А Карем, той пък, ще ни покаже как може силното желание да бъдеш архитект е възможно да се осъществи, ставайки готвач и между другото да измислиш буржоазната кухня. Даниел Споери и Петер Кубелка, заедно с футуристите Маринети и Филиа ще демонстрират естетиката на мимолетното, общността на петте сетива и начина на ласкаенето им чрез кулинарните практики и завършени произведения на гастрономическото изкуство. Ще предложат възпитаване на тези сетива посредством гастрономия и ще докажат, че готвачът е скулптор на времето.

Дълъг спектакъл, който завършва с една разширена до тялото философия, истинска философия на човека и удоволствието, радостта от живота, тук и сега, с лице към рационалността от съществуването. Ето защо е необходим Дионис, когато Аполон триумфира безапелационно, какъвто е случаят с нашата цивилизация.

Вкусването, храненето, сътрапезничеството, удоволствието от дегустацията на превъзходно вино или плато са тук, за да позволят едно повторно разглеждане както на философския, така и на естетическия и етически начин на живот на отделния човек. Мишел Онфре противопоставя на доминиращите в признатото изкуство – око и слух, гастрономическото изкуство, в което преобладаващи са вкуса и обонянието, защото тялото е налице, то е първостепенно и за него да се наслаждава е основно. По този своеобразен начин, авторът на „Гастрономическият разум“ поставя доминантата от разума модерност срещу хедонизма – философията на удоволствието – който е може би постмодерен.

„Ако тялото е специфично място, където се нанасят като на карта възгледите за света, очевидно е немислимо да се философства без да се задават въпроси за природата на мислещата материя.“ Така явно мисли и хедонистичният ангел, надничащ в текста на Мишел Онфре и извезал на крилата си девиза: „Carpe diem!“

ПЪРВИ АПРИЛ – ДЕН НА ХУМОРА, САТИРАТА И ШЕГАТА

ИВАН ТРОЯНСКИ

*Из книгата „Слабо се чува“
(вицове от цял свят)*

СИЛАТА НА МЕДИЦИНАТА

От някаква раздрънкана погребална кола трупът незабелязано паднал наред шосето.

След малко минал тежък камион и го прегазил. Шофьорът се уплашил, слязал, хванал трупа и го пуснал в близкия язовир.

Дошъл рибар, хвърлил мрежата и издърпал трупа. Повикал „бърза помощ“. Откарали и него като свидетел.

Няколко часа чакали в антрето. Накрая дежурният лекар излязал, разкъшал рамене, поел си дъх, обърсал потта от челото си и казал:

-Ще живее!

БЛАГОДАРНОСТ

Млада жена с недотам тежко поведение спира възрастен мъж в полутъмна улица.

-Десет долара и съм твоя.

Мъжът бръкнал в джоба си, вади портмоне, дава ѝ двацет долара и казва:

-Заповядай, мойто момиче, и благодаря за доверието.

ТУРХАН РАСИЕВ

НАЙ-СИГУРНОТО МЯСТО ЗА СЪХРАНЕНИЕ НА САТИРА

Из „Спомени за Радой Ралин“

В ония години ние, по-младите епиграмисти се надпреварвахме да пишем остро като Радой. По обясними причини по-острите не виждаха бял свят по хумористичните страници на вестниците. Ние ги разпространявахме апокрифно. Но „другарите“ от милицията също бяха проявили интерес към моите епиграми и афоризми.

И един ден ме привикаха в Окръжното управление на МВР-Варна. Започнаха да ми цитират някои от тях и настояваха да им обяснявам какво съм искал да кажа. Най-много беше ги раздразнил афоризмът ми: „Народе мой, пази се от народната си милиция!“

Един от присъстващите на разпита познавал баща ми. Често са ходили на лов из землището на родното ми село Генерал Киселово. Та той малко се застъпи за мен, но ме предупреди, че ако продължавам да пиша антипартийни неща от рада на „Благодарим ти, Партио, стига ни! Изравни ни с цигани...“ така щели да ме бият, че и баща ми нямало да ме познае.

Аз „тържествено“ обещах да си взема поука...

По-късно разказах на Радой случката в МВР-то. Той ме утеши с думите:

-Не бива да се оплакваш от този факт, а да се радваш. Сейфове на милицията са най-сигурните на света. Там твоите неща ще се пазят за вечни времена. Никакви пожари и наводнения не могат да ги унижат!

След 10.11.1989 г. не проявих любопитство, за да проверя дали още важат пророческите думи на Радой!

**ВЛАДИМИР РУСЕВ –
МИЧМАНА**

ИЗРЕЧЕНИЯ

Само с химията на любовта не може да се живее. Трябва да имаш и малко физика!

Нашата демокрация е като стара мома – рано се е родила, но късно се е венчала!

Караме я криво-ляво... Хем ни е криво, хем ни е ляво!

На неудачника и водомерът му отчита разход на ток!

Всеки говори за това, което няма: Папата – за вяра, руснака – за демокрация, унгареца – за море, а българина – за футбол!

Отношенията между управляващите и опозицията са същите, както тези на Бога с атеистите. Поздравяват се, но не си говорят!

Има жени, с които мъжете се хвалят, че не са спали!

Повечето бракове се сключват едва след като и двамата разберат, че никой друг не ги иска!

ЕКО ТАБЕЛА: „Пазете природата, вашата майка!“

ТАБЕЛА В ЗООПАРКА: „Не пипайте лъва – бълхите му хаят!“

Престанах да ходя по лекари, защото нищо повече не мога да направя за тях!

Само простакът нарича жена си крава. Умният я дои!

Ако любовта е светлина, то бракът е сметката за тока!

ВАЛЕРИЙ ТОДОРОВ

АФОРИЗМИ

Ако в съблюдени моменти правиш крачка встрани, ти винаги правиш две крачки назад.

Често пъти от регистрацията в гражданското зависи и реализацията в обществото.

Обикновено болните амбиции осмислят живота на човека, докато амбициозните помисли го поболяват.

Екстремните ситуации правят от едни екстремисти, а от други екскрементисти.

Колкото повече копулация, толкова повече популация! – недоразбрана мисъл на Мечо Пух.

От целувката на Юда до целувката на Доган има само една разкрячка.

Управа с твърда ръка, често води до самооправа... с дясна.

ПЕТЪР КОСТОВ

ОПЕРА

Това е мястото единствено, където едно невероятно нещо става: с кама до дръжката забита в сърцето, героят не за помощ вика, а запява.

ЖАЖДА

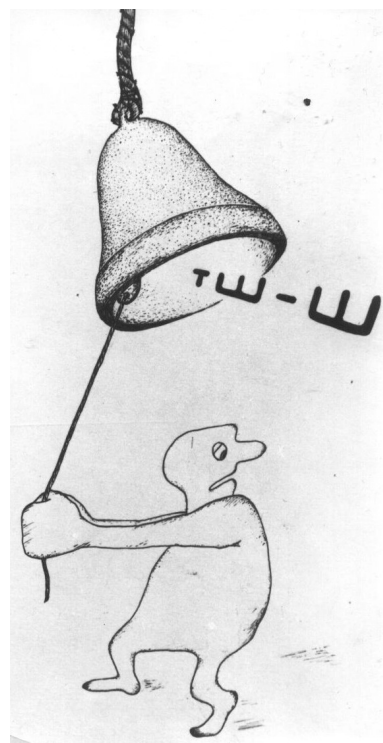
Така е сътворен света – неправда всеки ден да ражда: за вас са виното, страстта, за мене – вечната ми жажда.

АВТОРКА И РЕДАКТОР

Четеше стиховете си жената – довольна е, усмивката показва! Той мисли си: Да, плитка е творбата, но е дълбока пълната ѝ пазва!

РЕШИТЕЛЕН ОТКАЗ

Редакцията с най-категоричен жест показва, че творчеството ми не им е приятно: епиграми за печат бях пратил шест, а ми върнаха седем обратно!

Худ. Александър Михник - Без думи

КРАСИМИР МАШЕВ

МЕТАМОРФОЗИ

(Не е по Овидий)

О, Боже, в твоите чертози какви ли не метаморфози са ставали, за срам и смях, макар че имаш пръст във тях. С теб не мери никой ръст, че във всичко имаш пръст. А и от онази пръст – за кал, по-лепкава и от туткал. Твойта е над всички воли, който и както да се моли... Но вършил си и своеволия, като с вълчицата от Капитолия, която ти направи дойка на изоставената двойка със имена Ромул и Рем. И те бозали на корем от цицките ѝ остри, плоски, вместо от майчините бозки. Безспорен мит. И оспорим, че те са основали Рим. Потомците им, с вълчи ген, пък разрушили Картаген за плячка, с вълчи апетит... Тъй пишат Тукидид и Тит. И триумфирал Рим честит. От Рим се знае и до днес, че homo homini lupus est. Но не от примитивна глупост човек държи се като lupus. Подробно няма да навлизам в такъв отявлен атавизъм,

че и на вълка сега горко му, щом lupus е, но малко homo и нравът му се поизкълчи, макар по вълчи да е печен.

А като човек щом се овълчи, понякога е с нрав човечен...

РОДИТЕЛСКА СРЕЩА

Родители, недейте да пицките! Дупчете си ушите за нова обеща. Днес децата учат майките, че и бащите

как да пият, пушат...

И как по-добре се правят деца...

ТРИ В ЕДНО

Поезията е чувство, музика и мисъл. И до днес както и преди копнее: нито ред досега да не беше написал и пощади читателите, себе си и нея...

ЛИДИЯ КОВАЧЕВА

СЛУЧКА С БЕЗДОМНО КУЧЕ

Прибирам се по пътя към дома си - срещу ми куче точи си зъбите! "Едва ли само с хляб ще се засити туй куче гладно!" – казах на ума си.

Докато мислех как да се измъкна, то стръвно почна да ме атакува! Въртях се в кръг, направо забуксувах! От страх не можех даже и да гъкна!

Но с танца ловен стана в миг засечка – на помощ непознат ми се притече. И днес по този път не стъпвам вече! С кожата ми май взе ме то за мечка!

ВЕСТНИК „КИЛ“ -
С МЕДИЙНОТО СЪДЕЙСТВИЕ
НА ТЕЛЕВИЗИЯ
„ЧЕРНО МОРЕ“

Пътувайте с вестник

Той ще ви отведе в страната на прекрасното. Ще ви достави духовна наслада със своите стихове, разкази, есета, с историческите и публицистични материали, които публикува на страниците си. Всичко това само срещу 6 лева годишен абонамент. 12 броя в годината.
Абонирайте се за вестник "КИЛ". Каталоген № 2584

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

Иван Овчаров – главен редактор

Ванилин Гавраилов, доц. Людмила Стоянова,

Ангел Дюлгеров, Станка Бонева, Симеон Илиев

Ръкописи не се рецензират и не се връщат.

Хонорари се изплащат последните четвъртък и петък на месеца от 14 до 16 часа.

Издателство МС ООД, Печат: Разград Полиграф ООД

кил
месечно издание

Култура, Изкуство, Литература

ISSN 1310-120X

адрес на редакцията: 9000 Варна, ул. "Крале Марко" 11,
тел.: 052/639 374; 0885 210 890

e-mail: kil2009@abv.bg

www.kilittera.ucoz.com

Издава се с финансовата подкрепа на Община Варна